29 ՕԳՈՍՏՈՍ 1995 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ # 165 (919)

Ազգ

Azg armenian daily

Իրանը արտաքսեց գերմանացի երկու դիվանագետների

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՓԱՍ: Ըստ Թեհրանից ստացված տեղեկությունների, Իրանի Իսլամական Հանրապետության կառավարությունը պահանջել է, որպեսզի երկու գերմանացի դիվանագետ հեռանան երկրից՝ նրանց աշխատանքը Իրանում որակելով իբրեւ դիվանագիտական սկզբունքների կոպիտ խախտումներով ուղեկցվող գործունեություն: Ինչպես պնդում են արեւմտյան տեղեկատուները, Թեհրանի կողմից կիրառված այս քայլը կարելի է համարել անցյալ հինգշաբթի Գերմանիայից երկու իրանցի դիվանագետների արտաքսման պատասխան:

Հայկական ատոմակայանում կատարվում են ստուգիչ աշխատանքներ

Ինչպես հայտնի դարձավ իրազեկ աղբյուրներից, հայկական ատոմակայանն արդեն պատրաստ է էլեկտրաէներգիայի արտադրման համար: Մնում է ավարտին հասցնել վերստուգիչ հսկողական եւ մի շարք այլ աշխատանքներ:

Գ. Մ.

ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

Հայաստանն ու Լեռնային Ղարաբաղը չեն կարող զիջել Լաչինը

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՍՆԱՐՔ: Հայաստանն ու Լեռնային Ղարաբաղը Լաչինի հարցում զիջելու տեղ չունեն, Սնարքի թղթակցին հայտնեց Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարի տեղակալ Վարդան Օսկանյանը՝ մեկնաբանելով Ադրբեջանի արտաքին քաղաքական գերատեսչության ղեկավար Հասան Հասանովի այն արտահայտությունը, թե առանց Շուշիի եւ Լաչինի հարցերի կարգավորման, անհնար է բանակցությունների առաջխաղացումը: Ինչպես հայտնի է, Լաչինի մարդասիրական միջանցքը միակ զարկերակն է, որը Լեռնային Ղարաբաղը կապում է արտաքին աշխարհին, հետեւաբար եւ ապահովում է հանրապետության ինչպես բուն կենսագործունեությունը, այնպես էլ նրա անվտանգությունը: «Եթե Ադրբեջանն իրոք շահագրգռված է ղարաբաղյան կարգավորման բանակցություններում, ապա նա պետք է Լաչինի հարցում զիջողության գնա», ասաց Օսկանյանը: Նրա խոսքերով, Շուշիի եւ Լաչինի խնդիրները պետք է քննության առնվեն իրարից անջատ, քանի որ Շուշիինը զուտ փախստականների վերադարձի խնդիր է, իսկ Լաչինը Լեռնային Ղարաբաղի անվտանգության ապահովման կարեւորագույն տարր է: Առանց Լաչինի հիմնախնդրի լուծման, բանակցությունները իրոք կարող են փակուղի մտնել, սակայն այդ դեպքում արդեն պատասխանատվությունը կընկնի միմիայն ադրբեջանական կողմի վրա, ասաց Օսկանյանը:

Ջոզեֆ Փրեսելը ժամանեց Երեւան

Օգոստոսի 27-ին Բաքվից Երեւան ժամանեց ԵԱՀԿ Մինսկի խմբում ԱՄՆ հատուկ ներկայացուցիչ դեսպան Ջոզեֆ Փրեսելի գլխավորած պատվիրակությունը: Ըստ Փաստի, դեռ Ադրբեջանում դեսպանը հայտարարել էր, թե Միացյալ Նահանգները ցանկանում է ավելի նշանակալի դեր խաղալ հայ-ադրբեջանական յոթամյա հակամարտության կարգավորման գործընթացում: Նա զգուշացրել է, որ կարգավորման գործում ժամանակի ցանկացած կորուստ կարող է ողբերգական հետեւանքներ ունենալ:

Երեկ, Երեւանում դեսպան Փրեսելի գլխավորած պատվիրակությանը ընդունել է արտգործնախարար Վահան Փափազյանը: Ինչպես տեղեկացրին ՀՀ ԱԳՆ մամուլի եւ հասարակայնության եւ կապերի ծառայությունից, հանդիպման ընթացքում քննարկվել են Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման առանցքային խնդիրների կապակցությամբ կողմերի դիրքորոշումների մերձեցման հնարավոր ուղիները:

Քննարկվել են նաեւ խաղաղապահ ուժերի ստեղծման եւ տեղակայման հետ կապված մի շարք խնդիրներ, ինչպես նաեւ հումանիտար հարցեր:

Նախատեսվում է, որ այսօր ամերիկյան պատվիրակությանը կընդունի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը: Հայտնի է նաեւ, թե ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի շրջանակներում բանակցությունների հերթական փուլը տեղի կունենա սեպտեմբերի 4-12-ը Մոսկվայում:

Դավիթ Շահնազարյանը թեկնածու 16-րդ ընտրատարածքում

Նոյյան տապան գործակալությանը հայտնի է դարձել, որ Հայոց համազգային շարժման ղեկավարությունը մտադիր է Հայաստանի մայրաքաղաքի թիվ 16 ընտրատարածքում թափուր մնացած տեղի համար Ազգային ժողովի պատգամավորության թեկնածու առաջադրել ՀՀ Ազգային անվտանգության պետական վարչության նախկին պետ Դավիթ Շահնազարյանին: Հիշեցնենք, որ Դ. Շահնազարյանը հրաժարական էր տվել ս.թ. մայիսին:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

ՇՐՋԱՆ

Ս. Դեմիրել. «Երբ դադարի հակամարտությունը, Թուրքիան Միջին Ասիա կգնա Հայաստանով»

Թուրքիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը մեկնել է Կիրգիզիայի մայրաքաղաք Բիշքեկ, ուր օգոստոսի 28-ին բացվեց թյուրքալեզու պետությունների երրորդ վեհաժողովը: Դեմիրելը, որը Միջին Ասիա կատարած նախորդ այցի ժամանակ շրջանցել էր Հայաստանի օդային տարածքը, այս անգամ թռել է Հայաստանի երկնքով: Նա անցել է նաեւ Վրաստանի, Ադրբեջանի, Թուրքմենստանի, Ուզբեկստանի եւ Ղազախստանի վրայով ու յուրաքանչյուր երկրի նախագահին ողջույնի ուղերձ հղել: Մեկնելուց առաջ նախագահը լրագրողներին հայտնեց, որ Թուրքիան զբաղված է դեպի Միջին Ասիա տանող ճանապարհի փնտրտուքով: «Օդային ճանապարհն արդեն հաստատված է, բայց Թուրքիան պետք է Կովկասի վրայով էլ ճանապարհ բացի: Թուրքիան կանցնի այնտեղով անմիջապես այն բանից հետո, երբ հայ-ադրբեջանական հակամարտությունը դադարի», ասել է Դեմիրելը: Նախագահն անդրադարձել է թյուրքալեզու երկրների նկատմամբ Ռուսաստանի ցուցաբերած անհանգստությանը: Ռուսաստանին վաղուց ի վեր անհանգստացնում է պանթուրքականության գաղափարը: «Մինչդեռ Թուրքիայի նպատակները շատ բարի են եւ Ռուսաստանը չպետք է անհանգստանա», ասել է նա: Դեմիրելը հայտարարել է նաեւ. «Մենք, թուրքերս տառապում ենք Էնվեր փաշայի բարդույթով: Ուժեղ պետություններն էլ տառապում են «գերհզոր պետության» բարդույթով: Մերը ծնունդ է առնում մեծ Թուրանի երազից հիասթափության ներքաշվելուց: Հավանական է նաեւ մեծ պետությունների բարդույթը: Նրանք չեն ցանկանում, որ նոր, ուժեղ պետություն ի հայտ գա Ադրիատիկից մինչեւ չինական պարիսպ, մանավանդ որ այս հողատարածքը շարունակում է մնալ ԱՄՆ-ի եւ Ռուսաստանի շահագրգռությունների կիզակետում»:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

«Հրադադարի խախտման պատասխանատվությունը կընկնի Ադրբեջանի վրա»

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՍՆԱՐՔ: Հրադադարի պարբերական խախտումներն Ադրբեջանի կողմից հայ-ադրբեջանական սահմանի հյուսիսային եւ հյուսիսարեւելյան հատվածներում վերջերս ուղեկցվում են ռազմական տեխնիկայի եւ կենդանի ուժի բացահայտ համակենտրոնացմամբ, ասվում է Հայաստանի պաշտպանության նախարարության այսօրվա հայտարարության մեջ: Հատվածների նախօրոք ընտրված ուղղություններով փոխադրվում են հետախուզական ստորաբաժանումներ, որոնք իրականացնում են սահմանի այդ հատվածներում հայկական կողմի զգոնության ստուգումը: Անձնային տարբերությամբ դա դրսեւորվում է Կրասնոսելսկի, Տավուշի եւ Նոյեմբերյանի շրջաններում, նշվում է հայտարարության մեջ: Հայաստանի պաշտպանության նախարարությունը նշում է, որ Ադրբեջանի Ղազախի եւ Կեդաբեկի շրջանների կողմից նպատակաուղղված հարվածների փորձերին զուգահեռ կատարվում է ուժերի վերատեղաբաշխում Նախիջեւանի Ինքնավար Հանրապետության տարածքում: Իսկ վերջերս, նշվում է հայտարարության մեջ, Հայաստանի Կրասնոսելսկի, Տավուշի եւ Նոյեմբերյանի շրջանների սահմանում, ինչպես նաեւ հայ-նախիջեւանյան հատվածում, ադրբեջանական կողմը փորձում է թափանցել Հայաստանի տարածք հետախուզական մարտերի միջոցով: Նմանօրինակ դեպքերում հայկական կողմը ստիպված է լինում լռեցնել հակառակորդի կրակը հակահարվածների միջոցով: Որակելով ադրբեջանական կողմի այսօրինակ գործողությունները իբրեւ միջազգային տարբեր ատյանների՝ ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման ուղղությամբ ջանքերի վիժեցում, մի բան, որ հղի է պատերազմի վերսկսման վտանգով, Հայաստանի պաշտպանության նախարարությունը հայտարարում է, որ այս ամենի համար ողջ պատասխանատվությունը կկրի Ադրբեջանը՝ առաջին հերթին իր սեփական ժողովրդի

Ադրբեջանն այս անգամ գրոհեց տանկերով

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՍՆԱՐՔ: Օգոստոսի 27-ին ժամը 14-ին Ադրբեջանի զինուժի ստորաբաժանումները լայնածավալ գրոհ ձեռնարկեցին Կրասնոսելսկի շրջանի Վահան գյուղի ուղղությամբ: Խորանալով 2 կմ Հայաստանի տարածքի մեջ 1 տանկային վաշտի ուժերով, որին ուղեկցում էր հետեւակն ու հրետանին, ադրբեջանական խմբավորումը փորձեց ամրանալ այնտեղ, սակայն հայտնվեց Հայաստանի զինուժի ստորաբաժանումների կրակի օղակի մեջ: Ստիպված լինելով նահանջել իր նախնական դիրքերը՝ Ադրբեջանի Կեդաբեկի շրջան, հակառակորդը Հայաստանի տարածքում թողել է 2 տանկ: Սահմանի այդ հատվածում փոխհրաձգությունը տեւել է մինչեւ ժամը 21-ը, Սնարքի գործակալությանը հայտնեցին ՀՀ պաշտպանության նախարարության մամուլի ծառայությունում: Հայկական կողմից կորուստներ չկան: Հայ-ադրբեջանական սահմանի մյուս հատվածներում հարաբերական անդորր պահպանվում է:

Ձերբակալվել են պաղեստինցիներ

Իսրայելի ոստիկանության եւ պաշտպանության նախարարության պատասխանատուները հայտնեցին, որ ձերբակալվել են մի քանի տասնյակ իսլամ ծայրահեղականներ, որոնք իսրայելցիների դեմ հարձակումներ էին ծրագրում: Նրանք հայտնեցին, որ ձերբակալվածները պատկանում էին «Համասի» զինվորական թեւին: Նրանցից երկուսը նախկին հարձակումների մասնակիցներ են եղել:

Հզոր պայթյուն Ստամբուլում

Երեկ Ստամբուլի կենտրոնում ռումբի պայթյունների հետեւանքով զոհվեց երկու եւ վիրավորվեց 40 մարդ: Պայթյունները տեղի ունեցան քաղաքի կենտրոնական մասում գտնվող ռեստորաններից մեկում եւ Ստիգա փողոցի վրա գտնվող մզկիթի մոտակայքում, որտեղ գտնվում էին մեծ քանակությամբ զբոսաշրջիկներ: Վիրավորվածներից վեցը ուկրաինացի զբոսաշրջիկներ են: Պայթյունի մանրամասները դեռեւս հայտնի չեն:

Չին-ամերիկյան գագաթաժողո՞վ

ԱՄՆ եւ Չինաստանի բարձրաստիճան դիվանագետները առաջիկա հոկտեմբերին կայանալիք գագաթաժողովի համար համաձայնեցին նախապատրաստական աշխատանքներ կատարել: Նախատեսվող գագաթաժողովը տեղի է ունենալու Վաշինգտոնում: Այն բանից հետո, երբ Թայվանի նախագահը այցելել էր ԱՄՆ, չին-ամերիկյան հարաբերությունները վատթարացել էին: Անցյալ շաբաթ Չինաստանի կողմից մարդկային իրավունքների ակտիվիստ Հարրի Վուի ազատ արձակումը մեղմացրել էր լարվածությունը երկու երկրների միջեւ: Մյուս կողմից, ԱՄՆ նախագահ Քլինթոնի կինը՝ Հիլարի Քլինթոնը, որոշել է առաջիկա ամսին մասնակցել Պեկինում կայանալիք ՄԱԿ-ի կանանց համաժողովին: Նախագահի կնոջ այդ որոշումը քննադատել են հանրապետականները:

Հայ-ռուսական բանակցություններ Երեւանում

Երեկ Երեւան ժամանեց Ռուսաստանի Դաշնության կառավարական պատվիրակությունը դեսպան Օլեանդրովի գլխավորությամբ: Նույն օրը պատվիրակության անդամները աշխատանքային հանդիպումներ են ունեցել ԱՊՀ-ի, Եվրամիության եւ միջազգային տնտեսական կազմակերպությունների հետ կապերի գծով նախարար Գագիկ Շահբազյանի հետ:

Նախատեսված է, որ պատվիրակության հանդիպումների քննարկման կենտրոնում կլինի ռուսական ռազմական բազաների հարցը, ինչպես նաեւ կրթության, գիտության եւ մշակույթի, պաշտպանության, ներքին եւ արտաքին գործերին վերաբերող երկկողմ հետաքրքրություն ներկայացնող մի շարք հարցեր:

Պատվիրակությանը կընդունեն նաեւ ՀՀ նախագահն ու վարչապետը: Սեպտեմբերի 1-ին ՌԴ եւ ՀՀ կառավարական պատվիրակությունների եզրափակիչ լիագումար նիստից հետո կստորագրվեն արձանագրություններ եւ կվավերացվեն համաձայնագրեր:

Դարձյալ ռմբակոծվեց Սարաեւոն

Երեկ կրկին ռմբակոծվեց Սարաեւոյի կենտրոնը, որի հետեւանքով զոհվեց 34 եւ վիրավորվեց մոտավորապես 80 մարդ: ՄԱԿ-ի դիտորդներին դեռեւս չի հաջողվել պարզել, թե հատկապես որ կողմից արձակվեցին արկերը: Բոսնիական ոստիկանն այս միջադեպի կապակցությամբ շտապեց մեղադրել սերբական կողմին: Հրետակոծումը կարող է առիթ հանդիսանալ Հարավսլավիայի նախկին տարածքում խաղաղության հաստատման շուրջ տարվող բանակցությունների ընդհատմանը, որի առաջին փուլը տեղի կունենա այսօր Փարիզում, որտեղ կհանդիպեն ԱՄՆ պետքարտուղարի օգնական Հոլբրուկը եւ բոսնիացի մահմեդականների ղեկավար Իզեթբեգովիչը: Վերոհիշյալ միջադեպի կապակցությամբ Բոսնիայի վարչապետ Սիլայջիչը արդեն իսկ հայտարարեց իր մտադրության մասին՝ ժամանակավորապես ընդհատել խաղաղ բանակցությունների ընթացքը:

Ամերիկյան խաղաղ կարգավորման առաջարկության ծախսերից դեռ ԱՄՆ-ը ծրագրում է պարբերաբար ...յին հարվածներ հասցնել Բոս-

նիայում գտնվող սերբական դիրքերին: Այդ կապակցությամբ ամերիկյան «Նյուզդեյ» օրաթերթը նշում է, որ ռմբակոծման հարվածների նպատակն այն է, որ դրանով իսկ ինքնապաշտպանության չափի սերբական ուժերին Բոսնիայում նոր տարածքներ գրավելու, մինչեւ որ չափավորվի ԱՄՆ կողմից մահմեդական ստորաբաժանումների զինման ու մարզական պատրաստվածության ընթացքը:

Գ. Բ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

Սփյուռք-Ղարաբաղ կապը պետք է ընդլայնվի

Ինչպես հայտնի է, վերջերս ԼՂՀ կառավարությունն ընդունել է օտարերկրյա ներդրումների մասին օրենք, որը սահմանում է Լեռնային Ղարաբաղի տարածքում արտասահմանյան ձեռներեցների ներդրումների իրականացման իրավական, տնտեսական ու կազմակերպական հիմքերը եւ ուղղված է օտարերկրյա ներդրողների իրավունքների, օրինական շահերի, գույքի պաշտպանության ապահովմանը, նյութական եւ ֆինանսական միջոցների ներգրավմանը, առաջավոր տեխնոլոգիաների կառավարման եւ կազմակերպման փորձի ներդրման ու արդյունավետ օգտագործման նախադրյալների ստեղծմանը:

Ինչպես տեղեկացրեց ԼՂՀ կառավարության բարեփոխումների բաժնի պատասխանատու աշխատակից Վահրամ Բաղդասարյանը, տնտեսական բարեփոխումների հիմնադրույթներում նշվում է, որ ԼՂՀ կառավարությունը խրախուսում է փայատիրական ձեռնարկությունների ստեղծումը արտասահմանյան ներդրողների մասնակցությամբ:

«Օտարերկրյա ինվեստիցիաների մասին ԼՂՀ օրենքը թելադրված է առաջին հերթին սփյուռքի մեր հայրենակիցների՝ Ղարաբաղում ներդրումներ կատարելու համար շահագրգռելու անհրաժեշտությամբ,- նշեց Վ. Բաղդասարյանը: ԼՂՀ կառավարությունը արտասահմանի մեր հայրենակիցներից արդեն ստացել է մի քանի առաջարկություն՝ կապված Լեռնային Ղարաբաղի գյուղատնտեսության եւ արդյունաբերության զարգացման հետ: Ներկայումս դրանք քննարկվում են կառուցվածքի համապատասխան բաժիններում»:

Վ. Բաղդասարյանը նաեւ տեղեկացրեց, որ ԼՂՀ տարածքում ներդրումներ կարելի է իրականացնել արտարժույթով, ՀՀ ազգային դրամով, շարժական ու անշարժ գույքով, բաժնետոմսերով, պարտատոմսերով, դրամական պահանջների ձեւով եւ պայմանագրային արժեք ունեցող պարտավորությունների կատարման պահանջի իրավունքով, ԼՂՀ օրենսդրությամբ կամ պայմանագրով նախատեսված տնտեսական գործունեության իրականացման իրավունքով, այդ թվում նաեւ բնական ռեսուրսների հետախուզման, արդյունահանման, մշակման կամ շահագործման իրավունքով:

Նույն աղբյուրի վկայությամբ, ԼՂՀ կառավարությունը սահմանել է մի շարք արտոնություններ օտարերկրյա ներդրողների, հատկապես հայազգի ձեռներեցների համար: Այդ որոշման համաձայն, արտասահմանյան ինվեստորների միջոցների հաշվին կատարվող շինարարական աշխատանքները օրինակ ազատվում են ավելացված արժեքի հարկից:

Բացի այդ, կառավարությունը սահմանել է օտարերկրյա ներդրումներով ձեռներեցների կողմից ԼՂՀ-ից արտահանվող եւ ԼՂՀ ներմուծվող ապրանքը որպես սեփական ապրանք ճանաչելու կարգը:

«Ռազմական հաղթանակները պետք է ամրապնդվեն տնտեսական հաջողություններով: Եթե հայության գոնե 50 տոկոսն ըմբռնի այդ գաղափարը, վստահ եմ, որ համատեղ ջանքերով մենք կկարողանանք ստեղծել այն Ղարաբաղը, ուր հայերը մեծ հաճույքով կգան ու կապրեն: Իսկ Արցախի վերածնունդն առաջին հերթին կախված է տնտեսական բարենպաստ պայմաններ ստեղծելու հնարավորություններից», վերջում ասաց բարեփոխումների բաժնի ներկայացուցիչը:

ԱՀՐԱՄ ԱՂԱՍՅԱՆ

Բանակցությունները երեկ չկայացան

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՓԱՍՏ: Արարատի շրջխորհրդի գործկոմից տեղեկացրին, որ այսօր Երասխավանում կայանալիք հայ-նախիջեւանյան բանակցությունները հետաձգվել են անորոշ ժամանակով: Այդ բանակցությունները կապված էին վերջին շրջանում Երասխավան-Նախիջեւան սահմանային գոտում կրակոցների հաճախացմամբ: Նախիջեւանի եւ Արարատի շրջանի իշխանությունների հանդիպումը հետաձգվել է հակառակորդի նախաձեռնությամբ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԶԵԿՈՒՅՑ

Հայաստանը ագրարային երկիր է

«Ազգը» արդեն առիթ է ունեցել անդրադառնալ 1995 թ. Հայաստանի մարդկային զարգացման ազգային զեկույցում (ՄԶԱԶ) արձանագրված հակասական եւ անգամ իրարամերժ թվային գործակիցներին: Բնակչության զբաղվածությանը վերաբերող նմանատիպ ցուցանիշները նույնպես բացառություն չեն կազմում, իրենց հերթին որոշ հակասության մեջ մտնելով ՀՀ կառավարության գործունեության 1995-1999 թթ. ծրագրի սոցիալական ոլորտում տեղ գտած որոշ թվերի հետ: Մասնավորապես, պաշտոնական վիճակագրության համաձայն, 3,5 մլն. բնակչության (1993 թ.) շուրջ 45 տոկոսն անաշխատունակ է (31,6 տոկոսի տարիքը 16-ից ցածր է, 13,5 տոկոսինը՝ 60-ից բարձր): Նման գործակիցը ենթադրում է, որ մոտ 1 մլն. 670 հազար քաղաքացի կամ անչափահաս է (աշխատանքի անցնելու առումով) կամ թոշակառու: Նույն պաշտոնական տվյալների վկայությամբ, աշխատունակ 2 մլն. բնակիչների 5,3 տոկոսը գործազուրկ է: Դա կազմում է շուրջ 101 հազար քաղաքացի: Եթե ընդունելու լինենք գործազրկության աննախադեպ ցածր տոկոսային գործակիցը, ապա արդյունքում ստացվում է, որ մոտ 1 մլն. 900 հազար քաղաքացի զբաղված են տարբեր աշխատավայրերում: Այս պարագայում մի փոքր անհասկանալի է, թե ի՞նչ է ենթադրում ՀՀ կառավարության վերոհիշյալ ծրագրի սոցիալական հատվածը, երբ նպատակ է հետապնդում մինչեւ 2000 թ. «պետության կողմից ձեռք բերված վարկերի շնորհիվ ստեղծել մոտավորապես 140 հազար աշխատատեղ»: Ավելին, «պայմանով օտարերկրյա մասնավոր ներդրումների շնորհիվ» նախատեսված է աշխատատեղերի թիվը հասցնել 260 հազարի: Նման մոտեցումը պարզապես վկայում է, որ «պաշտոնական» 5,3 տոկոսի փոխարեն, իրականում, աշխատանքի պահանջ է զգում աշխատունակ բնակչության շուրջ 13 տոկոսը:

Ինչ վերաբերում է աշխատունակ բնակչության զբաղվածության կառուցվածքին, ապա պատկերը հետեւյալն է. քաղաքացիների 29 տոկոսը (551 հազար մարդ) ներգրավված է գյուղատնտեսության ոլորտում, 26 տոկոսը (494 հազար մարդ) արդյունաբերության բնագավառում եւ շուրջ 45 տոկոսը (850 հազար) զանազան ծառայություններում: Նախ նշենք, որ նման ստորաբաժանումը, մեղմ ասած, զարմանք է հարուցում, քանզի ցանկացած նման դասակարգման հիմքում պարտադիր է, որ դրված լինի նաեւ բնակչության զբաղվածությունն ըստ տրանսպորտի եւ կապի, առեւտրի եւ հասարակական սննդի, նյութատեխնիկական մատակարարման ու վերջապես ոչ արտադրողական (սպորտ, առողջապահություն, կենցաղ-սպասարկում եւ այլն) ոլորտների: Միայն նման դասակարգումից հետո կարելի է պատկերացում կազմել բնակչության զբաղվածության իրական պատկերի մասին: Վերջինս, հատկապես կարեւոր է տվյալ տեղանքի ենթակառուցվածքի ստեղծման եւ մշակման գործում, առանց որի անհնար է ուրվագծել տնտեսության զարգացման ամենից նպատակահարմար ուղիները: Մինչդեռ, ՄԶԱԶ-ի վիճակագրության մեջ ընդհանրապես արձանագրված չեն հիշյալ ոլորտները, իսկ «ծառայություններ» անորոշանուն հասկացությունն ըստ երեւույթին կոչված է քողարկել ստվերային տնտեսության բաղադրատարրերը կազմող տոնավաճառների, այլ առեւտրական կետերի, չգործող կապի, «գրողնչի» փոխադրամիջոցների ճիշտ կարգավիճակը: Ուստի եւ ստիպված ենք եզրահանգումներ կատարել հենվելով արդյունաբերության եւ գյուղատնտեսության ոլորտներում զբաղվածների թվի վրա: Գյուղատնտեսությամբ զբաղվողները (29 տոկոս, 551 հազար մարդ) իրենց տնտեսությունը վարում են խիստ էքստենսիվ եղանակներով, եւ այդ իսկ պատճառով նրանց թիվը մոտ ապագայում կարող է աճել: Ինչ վերաբերում է արդյունաբերության բնագավառում ներգրավվածների չնչին գործակցին (26 տոկոս, 494 հազար մարդ), ապա այն վկայում է, որ ներկայիս Հայաստանը ագրարային երկիր է: Բանն այն է, որ երբ անգամ Նիդերլանդներում կամ Շվեյցարիայում արդյունաբերության մեջ զբաղվածների կշիռը մոտավորապես համընկնում է Հայաստանի համանման ցուցանիշին, ապա գյուղատնտեսության ոլորտում զբաղված են աշխատունակ բնակչության ընդամենը 4-6 տոկոսը: Մինչդեռ, մեր տարբերակում այն (ինչպես եւ ցույց տվեցինք) անհամեմատ բարձր է: Ագրարային երկիր լինելը մեր հանրապետության պարագայում ոչ միայն տնտեսական ցուցանիշ է, այն ուղղակիորեն առնչվում է առանց այդ էլ անմխիթար ժողովրդագրական իրավիճակի հետ: Հանրապետության համար, որտեղ միշտ էլ նկատվել է բարձրաստիճան գիտական եւ այլ կադրերի ավելցուկ, գյուղատնտեսական ուղղվածությունը հակաբնական երեւույթ է: Ուստի եւ ակնկալելի է արտագաղթի նոր ալիք, գյուղացու գերիշխանություն եւ զանգվածային որակազրկում:

Ա. Դ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

ԿԸՀ-ն մնում է, իսկ տեղականները ցրվում են

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՍՆԱՐՔ: Հայաստանի Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովն իր այսօրվա նիստում որոշում ընդունեց տարածքային եւ տեղամասային ընտրական հանձնաժողովները կազմացրելու մասին: Այս մասին Սնարքի թղթակցին հայտնեց ԿԸՀ-ի քարտուղար Ռուբեն Մանուկյանը: Նրա ասելով, 16-րդ ընտրատարածքի հանձնաժողովից բացի, ուր հոկտեմբերի 8-ին տեղի են ունենալու կրկնական ընտրություններ, բոլոր մնացած հանձնաժողովները կազմացրվելու են: Ինչ վերաբերում է Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովին, ապա նրա լիազորությունները, համաձայն օրենքի, կտեւեն չորս տարի: Այսպիսով, նրա վրա կդրվի նախագահական ընտրությունների կազմակերպումը:

Շնորհապարտ պատգամավորը մատաղ է անում

ԵՐԵՎԱՆ, 28 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՓԱՍՏ: Չափից ավելի շատ է խոսվել պատգամավորության թեկնածուների նախընտրական խոստումների մասին: Սակայն անհամեմատ ավելի քիչ են հաղորդումներն այդ խոստումները կատարելու վերաբերյալ: Եվ ահա այս բացը լրացնում է մոսկովյան «Տրուդ» թերթը, որը հաղորդում է, թե վերջերս Ստեփանավան քաղաքի հրապարակը լցվել էր երեսուն ոչխարների մայունով: Ընտրված պատգամավորը կատարում էր մաղարիչի իր խոստումը: Գուցե ապագայում ոչ բոլոր իր խոստումներն է կատարելու, բայց գառներն արդեն փաստ են: «Եվ հոսեց անմեղ գառների արյունը, եւ հավաքվածները թուքերը կուլ տվեցին: Այժմ ստեփանավանցիներն անհամբերությամբ սպասում են նոր ընտրություններին, իսկ տակավին չմորթված ոչխարները պատգամավոր տեսնելիս կուչ են գալիս», եզրափակում է «Տրուդը»:

■ *ՀՀ-ում Ռուսաստանի դեսպանատան ռազմական կցորդ է նշանակվել Յուրի Իվանովը: Նոյյան տապան գործակալությունը հայտնի է դարձել, որ ՀՀ-ում Ռուսաստանի Դաշնության ռազմական կցորդ է նշանակվել գնդապետ Յուրի Իվանովը, որը 1993 թ.-ից աշխատում է ՀՀ-ում ՌԴ դեսպանատանը որպես ռազմաքաղաքական հարցերով խորհրդական:* ՆՏ

ՀԱՆՐԱՀԱՎԱՔ

Հայրիկյան. «Այսօր Հայաստանում ԱԻՄ-ից զատ գործող կուսակցություն չկա»

ԱԻՄ-ի հերթական ուրբաթօրյա հանրահավաքն սկսվեց կես ժամ ուշացումով: Այս անգամ բաստիլյան հրապարակը նկատելիորեն ավելի մարդաշատ էր, քան նախորդ ուրբաթ: Հանրահավաքն սկսվեց ավանդական դարձող «Մեր հայրենիք»-ի կատարմամբ եւ «Հայր մեր»-ի ընթերցումով:

Ելույթ ունեցավ Արաբոյի Մանվելի (Մանվել Եղիազարյանի) հայրը, որը նշեց, թե օգոստոսի 28-ին լրանում է տղաների ձերբակալման մի ամիսը, բայց նրանց ծնողները չգիտեն, թե ինչ վիճակում են իրենց զավակները: «Ակամա հիշում ես «Նառ ասեմ, թե զանգ կախեմ» արտահայտությունը: Այսօր ձերբակալված են զանգ կախողները: Նույն Մանվելը, երբ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը բանտում էր, անձամբ գիշերներ է անցկացրել բանտի պատերի տակ», ասաց նա:

Պարույր Հայրիկյանը հավաքվածներին հիշեցրեց, որ այդ օրը լրանում է Հայաստանի Անկախության հռչակագրի ընդունման 5 տարին, որի առիթով, սակայն, չկա ուրախություն: Կա միայն ցավ, քանի որ նրա ընդունումից հետո Հայաստանը չդարձավ ավելի անկախ կամ ավելի արդար, քան կոմունիստների օրոք էր: Պատճառն այն էր, որ անկախության հռչակագիր ընդունողների մեծամասնությունը «հակաանկախական» էր, եւ անկախ Հայաստանի առաջին քայլերը կատարվեցին կեղծիքի եւ անբարոյականության մթնոլորտում: Հայաստանը ղեկավարում են ցածրորակ չեկիստները, բայց ԱԻՄ-ն անդրդվելի է եւ ընթանում է իր ընտրած միակ ճիշտ ճանապարհով:

Վերջում Պարույր Հայրիկյանն իր դժգոհությունն արտահայտեց «ընդդիմադիրներից», որոնք չեն ուզում միավորել իրենց ուժերը առաջիկա նախագահական ընտրություններում (բացի ԱԻՄ-ից), մինչդեռ ԱԻՄ-ը պատրաստ է քննարկել միասնական ցանկացած թեկնածուի հարցը: Նա մի «վերջին նախազգուշացումով» դիմեց Հայաստանի կուսակցություններին, ասելով, որ վաղը թույլ չի տա իրենց կողքին կանգնել նրանց, ովքեր մինչեւ սեպտեմբերի 1-ը չեն միանա ԱԻՄ-ին, նրանց, ովքեր վաղը, երբ հրապարակում 2 անգամ ավելի շատ մարդ հավաքվի, անպայման կհայտնվեն այնտեղ:

Այսօր Հայաստանում ԱԻՄ-ից զատ գործող կուսակցություն չկա, հայտարարեց նա:

Հաջորդ հանրահավաքը, ինչպես միշտ, կկայանա հաջորդ ուրբաթ:

Լ. Պ.

ԿՍՄԻԹՆԵՐ

Լալան խանութ է բացում

Աբովյան փողոցը թե անցյալում, թե մինչեւ վերջերս հանրահայտ էր իր ուրույն կոլորիտով: Մեր օրերում ակնահաճո եւ զբոսանքի համար դարձան այլ փողոցներ եւս, բայց Աստաֆյան-Աբովյանի լեգենդը մնաց: Նախորդ վարչակարգի օրոք Աբովյան փողոցը նորից միայն հետիոտների համար դարձնելու բազմիցս քննարկված խնդիրը չլուծվեց, բայց շուկան բերեց իր սրբագրումները՝ շենքերի տակ ու մայթերին կիպ սեղմված խանութ-դուքան-սեղանիկների տեսքով, որոնց սանիտարական մաքրության ու գեղագիտական խնդիրները նույնիսկ հույսն են սպանում: Մի անգամ առիթ էինք ունեցել անդրադառնալու նույն փողոցում ուղիղ հրապարակին նայող շենքի կտուրին փառահեղորեն բազմած «գլուխգործոցին», որն իր մուգ ապակիներով երեւի նոր ճարտարապետության ճիչ է: Տերը, սեփական բակի նկատմամբ չընդմիջվող կարոտախտով մեկը, այլ տեղ չի կարողացել ընտրել սեփական ռեստորան-հյուրանոց-խանութը կառուցելու համար: Թամանյանին սրբագրելու միտումները նոր չեն: Եվ ահա առիթ ենք ունենում նոր անակնկալի առջեւ հայտնվելու: Հրապարակից մի քիչ վեր, աջ թեւի վրա, ներկարարները փողոցի հին շենքերից մեկի երեսը ներկում էին այնպիսի կարմիրով, որպիսին առիթ եմ ունեցել տեսնելու Հայաստանի քրդաբնակ գյուղերում միայն: Իմացա, որ նորոգվող ապագա խանութի տիրուհին Մոսկվայում բնակվող Լալա անունով կին է: Հարց է առաջանում, փողոցի ընդհանուր տեսքին անհարիր վառ կարմիրը հաճախորդների ուշադրությունը գրավելու նպատա՞կ է հետապնդում, թե՞ տիրուհու անունն է խորհրդանշում: Թե ինչպիսին կլինի խանութի ներքին հարդարանքը՝ տիրոջ գործն է (ասված իր հետ), բայց գոնե ճարտարապետական արտաքին խնդիրները (այն էլ Աբովյան փողոցում) պետք է ճաշակավոր լուծում ստանան: Ցավալի է, որ այդ հանգամանքը միշտ վրիպում է պատասխանատու այրերի աչքից, որոնցից մեկը՝ քաղաքագլուխը, գոնե իմ կարծիքով, անճաշակ մեկը չէ:

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության 6 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագրի տեղակալ
ՍԱՄՎԵԼ ԴԻԼԱՆԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Ոճը եւ տառաձեւերը ՊԱՎԵԼ ՊԱԼԼԱՔԵԱՆԻ
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

Ազգ

ազգային

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔ

Ջավախքը դեսպան Հայաստանի եւ Վրաստանի միջեւ

...«Ցեցը» այնպես է կերել ավտոխճուղին, որ տեղ-տեղ կարկատանն էլ փրկություն չի: Առանց տարբերանիշերի կարելի է որոշել, թե որտեղ է վերջանում Հայաստանի սահմանը, որտեղից սկսվում Ջավախք աշխարհը:

Հիմա որոշ չափով անճանաչելի է դարձել այս մայրուղին: Աշոցքից մինչեւ Ախալքալաք (70 կմ) այն վերանորոգվում է Հայաստանի եւ Ջավախքի համատեղ ուժերով: Թվում է, շուտով ավտոխճուղու խորդուբորդությունները կհարթվեն: Արդեն ոչ թե 7-8 ժամվա ընթացքում ավտոբուսները Երեւանից Ախալքալաք կհասնեն, այլ 4 ժամում:

Միայն 1970-ական թվականներին էր, որ Ջավախքի կենտրոնական եւ գյուղամիջյան ճանապարհները փոքր-ինչ ասֆալտապատվեցին: Անցել է շուրջ 20-25 տարի, եւ ոչ մի տեղաշարժ: Ի դեպ, միայն ավտոճանապարհները չէ, որ հիասթափեցնում են ախալքալաքցիներին, այլ փո՞ղը:

Երբ 1993 թ. ապրիլի 5-ին Վրաստանը շրջանառության մեջ դրեց կուպոնը, ախալքալաքցիները վերջինիս այնքան էլ չէին սպասում: Ռուսակա՛նն էր շարժիչ ուժը, իսկ թբիլիսցիները զայրանում էին այն ժամանակ ախալքալաքցիների վրա, թե մեր փողն անտեսում են: Հիմա ամբողջ Վրաստանն է երես թեքել կուպոնից: Ամենուր ռուսականն է՝ շուկայում, տրանսպորտում եւ այլն: «Ռուսաստանը մեր բարեկամն է»: Այս կարգախոսը, որ ավելի զորեղ հնչեղություն է ստացել հիմա, 1990-ական թվականներից է գալիս, երբ Վրաստանը հռչակեց անկախություն, եւ Զվիադ Գամսախուրդիան տարածեց «Վրաստանը միայն վրացիների համար» տխրահռչակ կոչը, որը այստեղ ապրող հայերին ավելի ու ավելի համախմբեց:

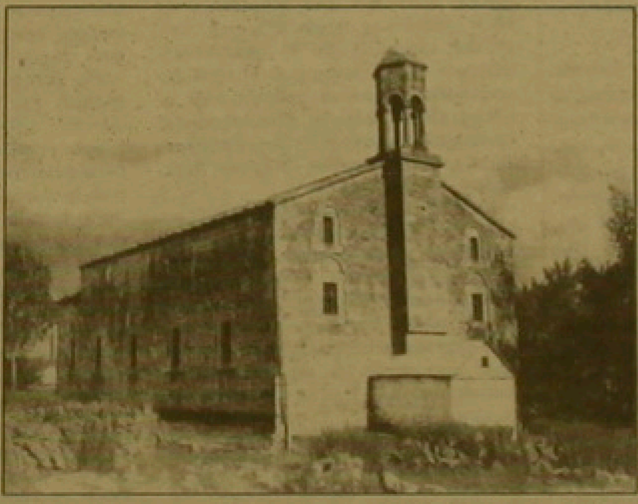

Ախալքալաքը սահմանակից է Թուրքիային: Իսկ տարեց բնակչության հիշողության մեջ թարմ են 1918-1920 թթ. դեպքերը, երբ թուրք հրոսակները գրավել էին Ախալքալաքի գավառի գերակշռող մասը: Ռուսական գործոնի ազդեցությունն էր, որ Ախալքալաքը մաքրեց թուրքերից: Մինչեւ օրս էլ Ախալքալաքի հետ թուրքական սահմանը ռուսական զորքերն են պաշտպանում, իսկ այդ զորամիավորումներում ծառայում են նաեւ տեղաբնակներ: Եթե մի ժամանակ ախալքալաքցիները մտահոգված էին վրաց ազգային մի շարք գործիչների եւ քաղաքական կուսակցությունների լիդերների հայտարարությունից («Օտարերկրյա (ռուսական) զորքերը պետք է անհապաղ դուրս բերվեն Վրաստանից»), հիմա երաշխավորված է նրանց անվտանգությունը:

Ռուսաստանի հետ կապող երկրորդ օղակը աշխատանքն է, իսկ այն տեղում չկա, առավել եւս՝ հիմա: Սկսած 1960-ական թվականներից, շրջանի բնակչության 20 տոկոսը (հիմնականում՝ երիտասարդությունը) իր հացը վաստակում է դրսում՝ Ռուսաստանում, մասնակցելով սեզոնային շինարարական աշխատանքների:

Բայց եկավ մի պահ, երբ «խոպանիստը» փորձեց կտրվել արտագնա աշխատանքից. դա գորբաչովյան «վերակառուցման» տարիներն էին, երբ բնակչությունն ապավինեց սեփական արտադրությանը: Կոոպերատիվ ձեռնարկություններ հիմնվեցին, ստեղծվեցին անհատական եւ վարձակալական տնտեսություններ, սկսվեց հողի սեփականաշնորհումը: Բայց ամենաեկամտաբերը տեղական քարի վերամշակման արտադրամասերն էին, որոնք սնկերի պես էին աճում ու տարածվում շրջանի ողջ տարածքով: Պատրաստի արտադրանքը՝ պատերի երեսպատման եւ մայթեզրերի սալիկները Ռուսաստան էին արտահանվում: Սակայն 1-2 տարի անց սեւ-ամպեր կուտակվեցին քարագործների գլխին:

Վրաստանի կառավարությունն ու դատախազությունն արգելեցին ծառազուրկ Ախալքալաքը «մաքրել» քարերից. թե ինչ է՝ խախտվում է էկոլոգիան: Իհարկե, նրանք այլ նպատակ էին հետապնդում: Ախալքալաքցիները կկարողանային շարունակել իրենց «բիզնեսը», եթե համաձայնեին մի պայմանի. արտադրանքը հանձնել Թբիլիսի: Իսկ ի՞նչ կստանար քարագործը՝ կոպեկներ... Ահա թե ինչու քարավանը նորից ուղղվեց դեպի Ռուսաստան:

Ախալքալաքի ներքին գործերի վարչության անձնագրային սեղանի պետ, ոստիկանության կապիտան Հովսեփ Հակոբյանը նշեց, որ մայիս ամսվա տվյալներով 1100 քաղաքացի է շրջանից «դուրս» գրվել: Որովհետեւ Ռուսաստանի մի շարք բնակավայրերում առանց ժամանակավոր գրանցում ունենալու հնարավոր չէ աշխատանք գտնել: Նրանք բոլորն էլ, անկասկած, ինչպես եւ նույնքան երիտասարդները, որոնք առանց դուրսգրման մեկնել են Ռուսաստան (մի մասը՝ ընտանիքներով), աշնանը տուն կվերադառնան եւ կընդունեն Վրաստանի քաղաքացիություն: Այդ գործընթացը սկսվել է, այն բախտորոշ կարելի է համարել այնքանով, որ նման պարագայի դեպքում շրջանի բնակչությունը նոր իրավունքներ ու արտոնություններ կստանա՝ վարչատնտեսական, ազգային, քաղաքական եւ կրթամշակութային լծակների զարգացման եւ նորացման տեսանկյունից: Եւս մեկ կարեւոր հանգամանք նշեց պարոն Հակոբյանը. եթե մինչեւ 1985 թվականը յուրաքանչյուր տարվա ընթացքում մոտ 50 ընտանիք էր Ախալքալաքից տեղափոխվում մշտական բնակության Ռուսաստան, Հայաստան, ապա դրությունը հիմա կտրականապես փոխվել է: Նշանակում է՝ ախալքալաքցին ամուր է կանգնած իր հողի վրա եւ գյուղերը դատարկելու մտադրություն չունի:

Ամենածանր եւ անպաշտպան վիճակում են հայտնվել կրթության բնագավառի աշխատողները, որոնք անցած ուսումնական տարվա նախօրեին նույնիսկ գործադուլ արեցին: Պահանջը մեկն էր՝ դպրոցում մտցնել վճարովի (ռուսական ռուբլով) ուսուցում: Ճիշտ է, վերջիններս որոշակի արդյունքի հասան եւ արդեն շրջանի 70 հանրակրթական դպրոցների (14000 աշակերտ) շուրջ 2000 մանկավարժների գերակշիռ մասը մեկ ամսվա ընթացքում յուրաքանչյուր աշակերտի համար 10000-ից 15000 ռուբլի է ստանում (ծնողների խնայողությունների հաշվին), բայց քիչ չեն այն լավագույն մանկավարժները, որոնց ոչնչով հնարավոր չեղավ «համոզել»: Եթե ձմռան ամիսներին 50 մանկավարժ հեռացան հարազատ կրթօջախներից, գարնանամուտին այդ թիվը եռապատկվեց քառապատկվեց:

Միակ ճիշտ ուղին, որպեսզի Ախալքալաքի հայոց դպրոցները չհայտնվեն փակման եզրին, այնուամենայնիվ, մանկավարժներին բոլորանվեր օգնել հովանավորելն է, ասում է շրջժողկրթբաժնի վարիչ Կամո Անխյանը: Կուպոնով է վարձատրվում մանկավարժը, ոչինչ հնարավոր չէ գնել:

1986 թվականին Ջավախքում տեղի ունեցած երկրաշարժից տուժեց 20 դպրոցական շենք: Միայն չորս գյուղերում (Բեժանո, Մերենիա, Կարտիկամ, Մեծ Սամսար) հնարավոր եղավ նորերը կառուցել: Գոմանում, Ազավրեթում, Տուրցխում, Կոթելիայում դասերն անցկացվում են իրենց դարն ապրած փլված դպրոցներում կամ վարձովի տներում:

...Աշնանամուտ է Ախալքալաքում: Հանրային եւ սեփական տնտեսությունների անասունների համար կուտակված է բավարար քանակությամբ անասնակեր: Շուտով կսկսվի կարտոֆիլի բերքահավաքը: Հույս կա, որ յուրաքանչյուր անհատական տնտեսություն սեփական կարիքները հոգալուց դուրս 3-4, երբեմն նույնիսկ 7-8 տոննա կարտոֆիլ կարող է վաճառքի հանել Թբիլիսիում եւ Երեւանում, կամ տեղում փոխանակել ալյուրի, վառելիքի, տնային գործածության իրերի հետ: Եթե գյուղերում եւ քաղաքի շուկայում միսը, յուղը, պանիրը, կարտոֆիլը, համեմատած Երեւանի հետ, բավականին էժան է, ապա նույնը չի կարելի ասել ալյուրի (մեկ պարկը վաճառվում է 90 100 հազարով), վառելափայտի մասին (մեկ խորանարդ մետրը՝ 150-200 հազար):

Քաղաքի բնակիչը ո՛չ կարգին տնամերձ ունի, ո՛չ կողմնակի եկամուտ: Չեն գործում տեղարդկոմբինատը, շինարարական կազմակերպությունները, երկաթբետոնե կոնստրուկցիաների, զարեջրի գործարանները: Այս տարվա մայիսի 1-ից միայն յուղպանրագործարանն ու մսի կոմբինատը սկսեցին աշխատել: Ամենախոսկան՝ ծոպանուղիների գործարանը ԽՍՀՄ-ի փլուզումից հետո (այն միութենական ձեռնարկություն էր եւ սպասարկում էր ԽՍՀՄ զինված ուժերին), եթե աշխատում է, ուրեմն կենցաղում օգտագործվող իրեր է արտադրում:

Մարաբդա-Ախալքալաք երկաթգիծը, որը նույնպես ԽՍՀՄ-ի օրոք գործարկվեց եւ Թբիլիսին կապում է Թեթրիծղարոյի, Ծալկայի, Նինոծմինդայի, Ախալքալաքի հետ, ախալքալաքցին 2-3 տարի կարողացավ օգտվել: Հիմա Թբիլիսիից եթե բեռնատար գնացքներ մտնեն Ախալքալաք (մարդատարի մասին ոչ մի խոսք), ապա շոգեքարշերի օգնությամբ: Նինոծմինդայի շրջանի Փոկա գյուղից մինչեւ Ախալքալաք (մոտ 50 կմ), երկաթգծի էլեկտրալարերը կտրվել գողացվել են:

Այս ամենը ախալքալաքցուն այնքան չի մտահոգում ու հուզում, ինչքան Հայաստանի ու Արցախի հիմնախնդիրները:

Ջավախքը ինչպես 1988-ից սկսած, այսօր էլ պատրաստ է ամենակողմանի օգնություն ցույց տալ Արցախին, Հայաստանը տեսնել հզորացած երկիր:

Հենց այն տարիներին՝ 1990-92 թվականներին, երբ Զ. Գամսախուրդիան էր «թագավորում», Թբիլիսիում վրաց բնակչությունը այլ տրամադրությամբ էր լցված հայերի հանդեպ, երբ լսում էին, թե Ջավախքի հայությունը նորից ոտքի է ելել հանուն Արցախի: Չէ՞ որ Վրաստանում Աբխազիայի եւ Հարավ Օսիայի հիմնահարցն էր դրված: Ուրեմն, նրանց այնքան էլ ձեռնտու չէր Արցախը առանձին պետական կառուցվածք տեսնելը:

Ախալքալաքցին հանդես է գալիս դեսպանի դերում՝ Հայաստանի եւ Վրաստանի միջեւ, որպեսզի այս երկու երկրները նոր հունով զարգացնեն բարիդրացիական հարաբերությունները, իսկ վիճելի հարցերը լուծեն խաղաղ պայմաններում եւ սթափ դատողությամբ: Հունիսի 24-ին Կարզախում Ջիվանու երգի տոնը, այնուհետեւ մոտեցիայի տերյանական օրերը Գանձայում, այս տարի էլ վերածվեցին հայ-վրացական ավանդական բարեկամության տոների:

ՌԱԶՄԻԿ ՄԱՐԻԱՆՅԱՆ,
Երեւան-Ախալքալաք-Երեւան

ԳՈՐԾՈՒՂՈՒՄ

Որքանո՞վ է Վրաստանի նոր սահմանադրությունը բավարարում ջավախահայությանը

Օգոստոսի 24-ին ձայների մեծամասնությամբ ընդունելով նոր սահմանադրություն, Վրաստանի խորհրդարանը երկարատեւ բանավեճերից ու քննարկումներից հետո այդպես էլ չկարողացավ ընդունել ազգային փոքրամասնությունների համար կարեւորություն ունեցող սահմանադրական 2 հոդված: Փաստորեն, Վրաստանի սահմանադրությունը ընդունվեց առանց դաշնության կառուցվածքի մասին եւ տեղական ինքնակառավարման մասին գլուխների:

Ինչպես մեզ հետ ունեցած հարցազրույցում հայտնեց Վրաստանի խորհրդարանում Ախալքալաքից ընտրված պատգամավոր Ֆերդինանդ Ալեքսանյանը, ընդդիմությունն ու իշխանամետ ուժերը այդպես էլ չկարողացան մի ընդհանուր հայտարարի գալ այդ հարցերում: Ընդ որում, որոշում է կայացվել, որ այդ հոդվածների քննարկմանը կանդրադառնա Վրաստանի հաջորդ խորհրդարանը, որի ընտրությունները կկայանան այս տարվա նոյեմբերի սկզբին: Ֆերդինանդ Ալեքսանյանի ասելով նոր սահմանադրության ամենահաջողված հոդվածներից մեկը վերաբերում է մարդու իրավունքներին եւ այն համապատասխանեցված է միջազգային օրենքներին: Հայ պատգամավորների կողմից առաջ են քաշվել այնպիսի կետեր, որ ընդունելի լինեն ազգային փոքրամասնությունների համար: Մասնավորապես առաջարկվել է, որպեսզի դատավարությունը եւ գործավարությունը բացի վրացերենից տարվի նաեւ համախումբ (կոմպակտ) բնակությամբ ապրող ազգերի լեզվով: Սակայն այս առաջարկը միանշանակ չընդունվեց, եղան եւ դեմ, եւ կողմ ելույթներ, եւ վերջապես անցավ մի այլ տարբերակ, որ պետությունն իր ձեռքն է վերցնում ամբողջ պատասխանատվությունը, որպեսզի ապահովի պետական լեզվի գործածությունը: Հակառակ դեպքում, եթե նա չի կարողանում դա ապահովել, ապա օգտագործվում է նախկինում գործածված լեզուն: Իհարկե, լեզվի հարցը ջավախահայությանը մտահոգող խնդիրներից մեկն է: Այդ մասին հավաստեց նաեւ Ախալքալաքի շրջանային վարչության նախագահի տեղակալ Արտուշ Մուղդյանը, նշելով, որ Վրաստանի սահմանադրության 6-րդ հոդվածով պետական լեզու է հռչակվել վրացերենը:

Բայց արդեն իսկ հնարավոր է դարձել, որ դատավարությունը Ախալքալաքի շրջանում տարվի 2 լեզվով՝ հայերեն եւ ռուսերեն, իսկ վրացական գյուղերում նաեւ վրացերեն: Ինչ վերաբերում է կարգավիճակի հարցին, ապա նոր սահմանադրությունում այդ մասը մնացել է բաց, եւ փաստորեն երկրի ղեկավարը կշարունակի իր անձնական ներկայացուցիչները նշանակել այդ շրջանում: Մինչդեռ թե «Ջավախք» ժողովրդական շարժման, եւ թե այլ կազմակերպությունների կոորդինացիոն խորհրդի մշակած նախագծով, որն ուղարկվել է ՎՀ Գերագույն խորհրդի ղեկավարին, առաջարկվում էր Ջավախք տարածաշրջանին տալ սահմանադրական կարգավիճակ:

Ի դեպ, ըստ սահմանադրության ներկայացված նախագծի, Վրաստանի ֆեդերատիվ կառուցվածքը պետք է բաղկացած լիներ հետեւյալ սուբյեկտներից. Աբխազիա, Աջարիա, Ցխինվալի տարածաշրջաններ եւ այլն: Այդ սուբյեկտները պետք է ունենային որոշակի ինքնավարություն, եւ դրա համար էլ ջավախքցիները, նկատի ունենալով պատմական Ջավախքը, պահանջում էին, որ միատարր հայ բնակչություն, ազգային ավանդույթներ, մշակույթ ու կենցաղավարություն ունեցող տարածաշրջանը ստանա ինքնավարություն որպես Վրաստանի ֆեդերացիայի ինքնուրույն սուբյեկտ:

Այնուհետեւ նշվում էին նաեւ այն 7 առավելությունները, որոնք այդպիսով կստանային շրջանի բարգավաճմանը: Ուստի, ջավախքցիների համար այժմ ընդունված սահմանադրությունը որեւէ լուրջ նշանակություն չունեցավ, բացառությամբ, որ Վրաստանը վերջապես ունեցավ իր հիմնական օրենքը, որը սահմանում է նախագահական ղեկավարում եւ կարգավորում է մարդու իրավունքները:

[illegible],
Ախալքալաք-Երեւան

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Ժամանակի ձայնը գերադասիվ է

Ես երբեք չեմ տեսել ոչ Կարա Բալային, ոչ Դալուլեին, ոչ Չլուս Կոլյային եւ ոչ էլ Կույր Ասոյին: Բայց գիտեմ, որ նրանց հիշատակն այսօր էլ անբաժան է հին երեւանցիներից շատերի սրտերից: Ինձ համար առանձնապես թանկ է Կարա Բալայի կերպարը: Հիշո՞ւմ եք, պարոն Թոքմաջյան, երբ դուք կանգնեցրիք նրա արձանը Աբովյան փողոցում, ես Արմենպրես լրատվական գործակալությունում աշխատելիս առաջիններից մեկն էի, որ փոքրիկ ջերմ նյութ գրեցի բարի եւ լուսավոր Թուխ Մանուկի մասին, որը սիրում էր ծաղիկներ նվիրել պատահական անցորդներին: Ես հիմա էլ չեմ փոխել կարծիքս այդ մեծ մարդու՝ Կարա Բալայի մասին (իզուր եք նրան համեստորեն մեր փոքրիկ հերոսը համարում) եւ ինձ համար ամենեւին էլ ընդունելի չեն Աիդա Կոզմոյանի եւ այլոց հետահայաց բացասական գնահատականները, որովհետեւ, այո, երիցս իրավացի եք, երբ ասում եք՝ անբարո է անբարոյականության գծեր փնտրելը մի մարդու մեջ, որը ծաղիկներ, ասել է թե բարություն է բաժանել մարդկանց: Թերեւս իմ հրապարակման հաջորդ օրն իսկ պետք է գրեի, որ «Ով է մեր ժամանակի հերոսը» հոդվածում կատարված կրճատումների պատճառով խեղաթյուրվել էին Կարա Բալային վերաբերող տողերը («բարի Թուխ Մանուկի» փոխարեն հայտնվել էր «զազրախոս եւ հարբեցող» արտահայտությունը), որն էլ ձեր վրդովմունքի պատճառն է դարձել: Հավատացեք, որ ավելի շատ դրանից եմ վշտացած եւ ոչ թե նրանից, որ իմ դեմ հոդված եք գրել (ինչպես դուք արտահայտվեցիք) եւ ինձ անբարոյական եք համարել, որովհետեւ Կարա Բալայի արձանի մեջ «անձ եւ անձի անբարոյական գծեր եմ փնտրել»:

Ցավոք, ճիշտ չեք հասկացել, թե որն է եղել հոդվածիս «բուն նյութը», երբ ասում եք, թե շեղվել եմ դրանից: Բնավ, բուն նյութ չեմ համարել ոչ Լենինի, ոչ Կարա Բալայի, ոչ էլ Լեոնիդ Ենգիբարյանի արձանները: Բուն նյութ եմ համարել ընդհանրապես մայրաքաղաքի արձանների ճակատագիրը: Չեմ ուզում վերստին արվեստաբանի իմ գնահատականը տալ ձեր՝ արվեստագետի «Կարա Բալա» եւ «Լեոնիդ Ենգիբարյան» ստեղծագործություններին, քանզի զգում եմ, թե որքան դյուրազգաց եք ընդունում ամեն մի ոչ ջերմ կարծիք: Ավելի քան համոզված եմ, որ ինքներդ հրաշալի գիտեք, որոնք են ձեր հաջողված եւ ավելի քիչ հաջողված գործերը: Ուրեմն այս հարցում ես եւ դուք ինչ էլ ասելու լինենք, սուբյեկտիվ է լինելու: Ուստի խոնարհաբար լռում եմ, նախընտրելով գերադասությունը տալ միայն եւ միայն ժամանակի ձայնին: Բայց միայն մեկ հարցի մասին. ժողովրդի սերը (թեեւ «սեր» բառն ընդհանրապես չեմ օգտագործել), հարկավ, ծաղիկ դնելով չի որոշվում, բայց համաձայնեք, որ ծաղկի քանակությամբ էլ չի որոշվում: Եթե անկեղծ լինենք, մի՞թե ձեր վկայակոչած «երեք միլիոն» (՞) երեւանցիներից բոլորն էլ ծաղիկ գնելու համար անվճարունակ են, այդ պատճառով էլ դալար ծիլեր են դնում զամբյուղի մեջ: Կարա Բալան մարդկանց դալար ծիլե՞ր էլ է բաժանել:

Իսկ ձեր «վերջին տարիների ստեղծագործության երկու աշխատանքների» («Կարա Բալա», «Լեոնիդ Ենգիբարյան») տեղադրման օրինականության հարցի հետ կապված իրոք, քաղաքապետարանի պաշտոնական աղբյուրները վկայակոչելուց զատ ձեր կարծիքն էլ պետք է հարցնեի:

[illegible]

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ազգային

Պարզապես զարմացնում է Վոլոդյա Սահակյանի բերած փաստերի ու փաստարկների միակողմանիությունը, առարկություն չընդունող ու նախահարձակ ոճը: Հիշեցնելով Եղեռնի 50-ամյակի ոգեկոչումը նշելու առանձին անհատների, ինչպես ինքն է գրում, «այսպես կոչված «այլախոհների» Հայկոմկուսի ղեկավարության վրա ճնշում գործադրելու, ԽՍՀՄ-ի և և ԽՄԿԿ-ի ղեկավարության նամակներ հղելու» խիզախությունը, մի ծայրահեղությունից ընկնում է մյուսը՝ իր ներբին ամեն ինչ վերագրելով Հայկոմկուսին և Հայկական ԽՍՀ-ի ղեկավարներին: Հայտնի է, որ Եղեռնի 50-ամյակի ոգեկոչումը, բայց ի[illegible] նշելու որոշումն ի վերջո կայացվեց Կոմկուսի կենտկոմի հարյուրավոր դասախոսներ և ուսանողներ: Կուսակցական «բացատրական լայն աշխատանք» էր տարվում գործարաններում ու հիմնարկներում, սակայն այնուամենայնիվ «այլախոհ» (մեր բնութագրմամբ) ժամանակավորների ու գաղտնի խմբակների թիվն ավելանում էր: ՊԱԿ-ի բռնությունները անզոր էին կասեցնել օր-օրի աճող ու ձևափոխվող անզուսպ կոչերի և թռուցիկների տարածումը: Ժողովուրդը վերադառնում էր իր ազգային ինքնությանը: Ինչևէ, այդ շարժումը դեռ սպասում է իր ուսումնասիրողներին, որոնք իրենց հետազոտություններում շատ հարցերի պատասխանները գտնեն ՊԱԿ-ի արխիվներում:

Շարունակենք. հոդվածագրի տեղեկը այն տպավորությունն է ստեղծում, թե իբր 1965 թ. ապրիլի 24-ին կալել և տարել են ՊԱԿ: Հրապարակում հավաքվածների մեջ բոլորի ինքը մի անցավ: Նույն պահին բացվեցին շենքի դռները, և հուզմունքից խորհրդականներից ջուրը ծորելով դեպի ժողովուրդը: Սկսվեց մի բախտաճակատ: Նախօրոք հրահանգավորված ու նախապատրաստված մարդիկ, որոնց ով ինչ պետք չէր գուշակել, գրպաններում պահած փաթեթով նախ սկսեցին հարվածել հավաքվածներին, ապա և շենքի պատուհաններին:

Հաջորդ օրը կիրակի էր, և ժողովուրդը որոշել էր Լենինի հրապարակից քայլել դեպի Էջմիածին, մասնակցել այդ պատարագի արարողությանը: Սակայն գիշերը Երևանում «պարեկային ժամ» հիշեցնող կարգեր էին հաստատվել, որ տևեց մի քանի օր: Փողոցներում արգելված էր

ԱՐՁԱԳԱՆՔ

Մի՞թե Հայաստանի Կոմկուսը տեր է կանգնել Հայ դատին

Վոլոդյա Սահակյանի «Ճշմարտությունը Հայոց մեծ եղեռնի 50-ամյակը նշելու մասին» հոդվածը տպագրելուց («Ազգ», թիվ 107) անցել է երեք ամիս: Սակայն խմբագրությունում շարունակվում են ընթերցողների հեռախոսազանգերը, այցելությունները, որոնք դեմ կամ կողմ լինելով հեղինակի փաստարկներին, մի նպատակ են հետապնդում՝ իրենց բանավոր հայտարարություններով, նամակներով, հոդվածներով ամբողջացնել ճշմարտությունը 30 և ավելի տարի առաջ տեղի ունեցած իրադարձությունների մասին:

կոմում, բայց ի՞նչ նախադրյալների հիման վրա, ի՞նչ գործոնների ազդեցությամբ: Ո՞վ էր, ի՞նչ էր անում ժողովուրդը: Մի՞թե մարքսիզմի դասականն արդեն անտեսում է «զանգվածների շարժիչ ուժն ու պատմական դերը»:

«1963 թ. գարնանից Եղեռնի առաջիկա տարելիցի կապակցությամբ, գրում է նա, տիրապետող մամուլում բազմաթիվ հրապարակումներ եղան, որոնցում առաջ էր քաշվում 50-ամյակը ամբողջ հայության կողմից զանգվածային միջոցառումներով համընդհանուր կերպով նշելու հարցը: Մամուլի օրգանների հետ միասին Կոմկուսի կենտկոմում տիրապետող օղակներից ստացվեցին Եղեռնի վերաբերյալ հոդվածներ, գրքեր, ֆոտոալբոմներ, փաստագրական ֆոտոտպագրություններ և այլ նյութեր: Պրոպագանդայի և ագիտացիայի բաժնի վարիչ Սեմյոն Վարդանյանի և մամուլի սեկտորի վարիչ Կարեն Դալլաքյանի նախաձեռնությամբ աստիճանաբար կուտակվեցին և ի մի բերվեցին այդ բոլոր նյութերը (այդ թվում և թերթերի ամբողջ կապոցներ) և ներկայացվեցին Յակով Զարոբյանին: Հենց այդ ժամանակ էլ որոշվեց սկսել Եղեռնի 50-ամյակի ոգեկոչումը, համընդհանուր կերպով, լայնորեն նշելու (?) նախապատրաստությունը, որը շատ ամրապնդվեց նաև համաժողովրդական ոգևորությամբ»:

Սահակյանը առանձնահատուկ նշելով 50-ամյակի առթիվ մեր ժողովրդի տիրապետող արդար հատուցման հիշատակի մեծ աշխատանքը, լուռ շրջանցում է, թե ինչ Հայաստանում արդեն խոր բացի առած հայրենասիրական այն շարժումը, որ տարիներ անց որակվելու էր ազգային զարթոնք անունով, և որը վերջին հաշվով ստիպեց կենտկոմին, Մոսկվայի թույլտվությամբ ընդունել հայտնի որոշումը:

Հոդվածագիրն այն ժամանակ լինելով կենտկոմի պատասխանատու աշխատող, որի ղեկավարները, ինչպես ինքն է գրում, «ժողովրդական լայն զանգվածների հետ սերտորեն կապված գործունյա, բանիմաց գործիչներ» էին, պետք է ճիշտ թե շատ իրազեկ լիներ 60-ական թվականների սկզբին Հայաստանում ժողովրդի մեջ ծայր առած խմորումներին և հուզումներին, որոնք ամեն կերպ ճնշվում էին ու բռնադատվում:

«Մշակման» համար բուհերի հատուկ բաժիններ (որոնք ՊԱԿ-ի յուրօրինակ ներկայացուցչություններն էին տեղերում) ու կուսակցականներն էին «հավաքվում» շարժման մեջ կաս-

Լենինի հրապարակում տեղի ունեցած բազմահազարանոց հանրահավաքի հեղինակը կենտկոմն էր: «Աշխատանքի վայրում էին գտնվում Կոմկուսի կենտկոմի և կառավարության, որոնք հետևում էին հանրահավաքի ընթացքին», գրում է նա: Իրականում նախօրոք իմանալով հանրահավաքի մասին, կենտկոմն ամեն ինչ արել էր այն ձախողելու համար: Բոլոր ձեռնարկությունների ու հիմնարկների, բուհերի ու դպրոցների ղեկավարությանը խիստ հրահանգ էր տրված ուժեղացնել պահակությունը և շենքերից մարդկանց դուրս չթողնել: Այդուհանդերձ, ժամը 10-ին հրապարակն արդեն լեցվում էր մարդկանց բազմությունից: Ճիշտ է հոդվածագիրը, երբ նշում է, թե «հանրահավաքում ելույթ ունեցավ նաև Ա. Քոչինյանը», բայց նա չի գրում, որ այդ ելույթի բուն նպատակը մարդկանց համոզելն էր ցրվելու: Մի՞թե կարելի է փաստերն այսպես նախահաներեն ներկայացնել: Հանրահավաքում ի վերջո որոշվեց շարժվել դեպի բանվորական թաղամաս, ինչպես ժողովուրդն է ասում «Նորքի մաս», այցելել Կոմիտասի գերեզմանը, խոնարհվել այն գործարանների աշխատողներին, որոնք փակված կողպված էին իրենց աշխատատեղերում:

«Երեկոյան, այնուհետև գրում է Սահակյանը, տեղի ունեցավ սգո հանդիսավոր նիստը, որտեղ զեկուցմամբ հանդես եկավ Վիկտոր Համբարձումյանը: Ցավոք, դեռ հիմնական զեկուցումը հազիվ վերջացած, օպերայի և բալետի թատրոնի դահլիճ ներխուժեց ամբոխը և խափանեց նիստի հետագա ընթացքը, զգալի վնաս հասցնելով շենքին»:

Ով ով, բայց գոնե կենտկոմի նախկին պատասխանատու աշխատակիցը պետք է իմանա, թե պաշտոնական նման նիստերի ու միջոցառումների հրավիրատոմսերը որտեղ օրենք ում էին բաժին հասնում: Եղեռնի 50-ամյակին նվիրված սգո նիստին ներկա էր կենտկոմի ողջ նոմենկլատուրան: Թատերական հրապարակում հավաքված բազմությունը վրդովված էր: Բողոքի ձայները հետզհետե ուժեղանում էին: Ի վերջո, շենքից դուրս եկան մի քանի կոմսոմոլականներ և հայտարարեցին, թե հասարակության կողմից ընտրված ներկայացուցիչները հրավիրված են դահլիճ: 10-12 հոգանոց մի խումբ շենք մտավ: Անցած 5 րոպե, շենքի վերին հարկի պատուհանը բացելով, ինչ-որ մեկը գոռաց, թե նրա հրավիրվածներին ձերբակալել են: Ավելի

երկուսից ավելի մարդկանց խմբվելը: Ոտքի էին կանգնել իրավապահ բոլոր մարմինները, կուսակցական ողջ ապարատը: Այդ օրերին ձերբակալեցին հարյուրավորների, հատկապես երիտասարդների, որոնց գլուխները խուզելով, առանց դատ ու դատաստանի, 15 օրվա կալանք էին նշանակում և արհամարհական հայտարարում «Հող ուզողներից ա»:

Ժողովրդի այդ կազմակերպվածությունը, համախմբվածությունը, բերեց, նաև կարգապահությունը զարմացրել էր շատ-շատերին, նաև որ առանց Կոմկուսի և կենտկոմի ղեկավարության նման միջոցառում կազմակերպելը և անցկացնելը վեր էր կուսակցական պատկերացումներից: Երբ Սահակյանն իր հոդվածը վերնագրեց «Հայկոմկուսի կենտկոմի անտարբերությունը Հայոց Մեծ Եղեռնի 50-ամյակը նշելու մասին» և փաստերը կամայականորեն ու միակողմանի շարադրեց, գուցե խիկարես նպաստեր ճշմարտության բացահայտմանը: Հիշեցնենք, որ կոմունիստական Գերագույն խորհրդի վերջին նիստերից մեկի ժամանակ կենտկոմում նրանցից շատ ավելի բարձր դիրքեր զբաղեցնող կոմունիստը (նաև գիտնականը) ցավով խոստովանեց, որ Հայաստանի Կոմկուսն ու նրա կենտկոմը իսկապես տեր չեն կանգնել Հայոց մեծ եղեռնին ու Հայ դատին: Կոմունիստի, բայց առաջին հերթին հայ մտավորականի այս անկեղծ ու քաջ խոստովանությունը ոչինչ չի՞ ասում...

ՌՈՒԲԵՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Չարենցավան

Հ. Գ. Ես չէի ուզում ներկայանալ, սակայն տեղի տալով խմբագրության աշխատակցի հորդորներին, մի քանի տողով ասեմ: 1963 թ. ընկերներով կազմակերպեցինք գաղտնի խմբակ և իմ պատրաստած տպագրող մեքենայով յոթ տարի շարունակ թռուցիկներ ու հայրենասիրական բնույթի հոդվածներ էինք տպագրում ու տարածում: 1967 թ. հայտնվեցի ՊԱԿ-ի մեկուսարանում: Մեղադրվում էի Հայկական ԽՍՀ քրեական օրենսգրքի 65 և 67 հոդվածներով: Դատվեցի 206՝ հոդվածով՝ «սովետական պետական ու հասարակական կարգերն արատավորող անհայտ հերյուրանքներ տարածելու» համար: 2,5 տարվա պատիժը կրելուց հետո ոչ միայն չվերականգնեցին ուսումս պոլիտեխնիկական ինստիտուտում և նախկին աշխատատեղս էլեկտրատեխնիկական գործարանում, այլև չգրանցեցին Երևանում: 1988-ին, երբ սկսվեց ազատագրական շարժումը, լծվեցի զենքի արտադրության գործին:

ՀՐԱՏԱՊ

Կլուծվի՞ արդյոք ջրի հիմնահարցը հանրապետությունում

Հայաստանը դասվում է աշխարհի ջրառատ երկրների թվին: Հանրապետության բնակավայրերի բացարձակ մեծամասնությունն ապահոված է ինչպես խմելու, այնպես էլ տեխնիկական նպատակներով օգտագործվող ջրով: Ամենուրեք զգացվում է ջրի պակաս, և ջրամատակարարման գործում առկա են աղաղակող թերություններ: Այլ կերպ ասած, ջրի խնդիրը մեր առաջ կանգնած է ամենայն սրությամբ:

Ինքնին հասկանալի է, որ ջրամատակարարման գործում (ինչպես խմելու, այնպես էլ ոռոգման ու տեխնիկական ջրի) ստեղծված ճգնաժամային վիճակը էապես կախված է հանրապետությունում իշխող էներգետիկ և ֆինանսատնտեսական ճգնաժամից: Ջրամատակարարման համակարգում մեծ ծավալով օգտագործվում են պոմպային մղիչ կայանները, որոնք կարող են աշխատել միայն էլեկտրաէներգիայի կանոնավոր մատակարարմամբ, որը ցավոք բացակայում է:

Կարծում ենք, որ հանրապետությունում ջրամատակարար ձեռնարկությունների ու հիմնարկների պակասություն չի զգացվում, սակայն, ինչպես երևում է, բացակայում է այդ հիմնարկ-ձեռնարկությունների միջև պարտականությունների ստույգ բաժանումը, բացակայում է գործում պատասխանատու իրավական օբյեկտը:

Չկա այնպիսի կազմակերպություն, որն իր վրա վերցնի, կամ ավելի ճիշտ կլիներ ասել, որի վրա իշխանությունները դնեին այդ կարևոր գործը: Գուցե մեզ առարկեն, թե ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության ջրային ռեսուրսների պետական տեսչությունն ու «Հայջրտնտես» հատուկ նշանակության պետական ձեռնարկությունը ստեղծված են և գոյություն ունեն հենց այդ նպատակով:

Կասկածից վեր է, որ վերը հիշատակված հատուկ նշանակության ու այն էլ պետական կոչվող ձեռնարկության ղեկավարները, թող թույլ տրվի ասել, կամ չգիտեն, կամ էլ դարձյալ մոռացել են, որ իրենց ձեռնարկության հիմնական պարտականությունը հանրապետության սպառողներին ջրի կանոնավոր մատակարարումն է և ոչ թե հարկահավաքությունը:

Օգտվելով այն հանգամանքից, որ հանրապետության իշխանությունների կողմից նրանց հույսին է թողնված երկրի ջրամատակարարման կարևոր գործը, ջրամատակարար ձեռնարկությունների ղեկավարները առաջնորդվում են այն սկզբունքով, թե իբր իրենց տրված է ջրի տիրոջ իրավունքը, որ հանրապետության տարածքի վրա եղած ջրի պաշարներն իրենց սեփականությունն է, այստեղից էլ եզրակացություն, որ ինչպես ցանկանան, այնպես էլ կգործեն՝ կուզեն ջուր կտան, կուզեն ոչ, վարձի չափը (կառավարության թույլտվությամբ) իրենք կամայականորեն կարող են որոշել:

Երբ «Հայջրտնտես» հատուկ նշանակության ձեռնարկության ղեկավարները իմանային, որ իրենք պարտավոր են հանրապետության տարածքում ապահովել ջուրը գյուղատնտեսական դաշտերին հասցնելու գործը և միայն սեզոնի ընթացքում կանոնավոր կերպով ջուր մատակարարելուց հետո պահանջել տրված ջրի վարձը, ապա համոզված ենք, որ ջրամատակարարման գործում բարդություններ չէին ստեղծվի, ցանքատարածություններն ու այգիները շարքից դուրս չէին գա:

Երբ ՀՀ իշխանությունների կողմից մշակված լիներ ջրօգտագործման հստակ կանոնակարգություն, որի մեջ կետ առ կետ նշված լինեին ջրամատակարարման ձեռնարկության պարտավորությունները, այդ թվում նաև հատուկ կետ, որը պարտավորեցներ անկանոն ջրամատակարարման հետևանքով ջրօգտագործողին հասցված վնասի հատուցում ջրամատակարարի կողմից, ապա խոսք անգամ չէր կարող լինել ջրօգտագործողի անբարեխղճության ու անտարբերության մասին: Այդ դեպքում նաև «Հայջրտնտես» ձեռնարկությունը «Հայէներգո» կոնցեռնին պարտք չէր լինի հարյուր միլիոն դրամի հասնող գումար, իսկ «Հայէներգոն» էլ չէր զլանա ջրամատակարար ձեռնարկություններին էլեկտրաէներգիա մատակարարել:

Ստացվում է մի շղթայական ռեակցիա, երբ հողատերը չի վճարում ջրի վարձը՝ պատճառաբանելով, որ ցանքերը ջրի բացակայության կամ ոչ կանոնավոր մատակարարման հետևանքով չորացել են, իսկ ջրամատակարար կազմակերպությունները չկարողանալով մարել իրենց պարտքը «Հայէներգո» կոնցեռնին, զրկվում են էլեկտրաէներգիայից: Արդյունքը լինում է այն, որ տասնյակ հազար հեկտար տարածությունների բերքը փչանում է, երկիրը զրկվում է տասնյակ հազար տոննա գյուղատնտեսական մթերքներից: Վերջին հաշվով տուժում է հանրապետության բնակչության բացարձակ մեծամասնությունը, անկում է ապրում գյուղատնտեսական արտադրությունը...

Իսկ դրա հետևանքով մեր երկրի հարստությունը՝ ջուրը անբարեխիղճ ու անպատասխանատու մարդկանց մեղքով հեռանում է մեր երկրից դեպի Ադրբեջան ու ողողում Միլի ու Մուղանի դաշտերը, այնտեղ վերածվում բերք ու բարիքի:

Ջրամատակարարման գործում եղած ճգնաժամային վիճակում ոչ պակաս դեր է խաղում նաև այն համատարածի կրկնվող երևույթը, երբ ջրամատակարարման գործում եղած դժվարությունները, ջրի մատակարարման ընդհատումները կատարվում են միտումնավոր կերպով, ջրօգտագործողներից ապօրինաբար մեծ գումարներ պոկելու ակնկալիքով գիտակցաբար ջրի մատակարարումը դադարեցնելով, կայանում առաջացած «վթարը» վերացնելու «տրանսֆորմատորը», «պոմպը» կամ էլեկտրական շարժիչը «վերանորոգելու» անվան տակ պարոններից պահանջելի գումար կորզելու համար:

Ջրօգտագործողներից այս կամ այն պատրվակով գումարների կորզումը բոլոր դեպքերում անօրինական է և խիստ դատապարտելի, ուստի գտնում ենք, որ այդ հարցով պետք է զբաղվեն դատախազական օրգանները:

Ինչ վերաբերում է խմելու ջրով բնակչության բավարարման հարցին, ապա կարծում ենք, որ այն էապես կախված է նաև ոռոգման ջրով մշակովի տարածությունների ապահովումից: Հակառակ դեպքում հնարավոր չի լինի պայքարել խմելու ջուրն այլ նպատակներով օգտագործելու անօրինական գործունեության դեմ: Մեր համոզմամբ, չի կարելի միակողմանիորեն մեղադրել այն «օրինազանց» խախտողներին, ովքեր պտղատու ծառը չորացումից փրկելու նպատակով ծայրահեղ դիմում են խմելու ջրի օգտագործմանը:

Ստեղծված պայմաններում, ինչ խոսք, հանրապետությունում ջրային պրոբլեմի լուծումը չափազանց բարդ ու դժվար իրագործելի խնդիր է, բայց մեր համոզմամբ ոչ անհնարին:

Ջրային ռեսուրսները նպատակային օգտագործելու համար անհրաժեշտ ենք համարում անել մի քանի առաջարկներ՝

1. ՀՀ կառավարությունը պետք է. ա) սահմանի ջրամատակարար ձեռնարկությունների պարտականությունները և իրավունքները՝ այն հաշվով, որ ջուրը սպառողին հասցնելու հետ կապված բոլոր աշխատանքներն ու ծախսերը դրվեն դրանց վրա, բ) սահմանի ջրի վարձի չափերը և գանձման կարգը, գ) ջրամատակարար կազմակերպությունների պատասխանատվությունը բարձրացնելու նպատակով սահմանի կարգ, ըստ որի ջրամատակարարման խափանումների հետևանքով ջրօգտագործողներին հասցված նյութական վնասը գանձվի ջրամատակարարի հաշվից, իսկ ջրօգտագործողների կողմից վարձը չմուծելու կամ ուշացնելու համար սահմանի տույժ:

2. Ջուրը խնայողաբար օգտագործելու համար աստիճանաբար անցնել ջրաչափ գործիքների օգտագործմանը:

3. Ջրի օգտագործման արդյունավետությունը բարձրացնելու, կորուստները կրճատելու նպատակով, այնտեղ, որտեղ հնարավոր է, կառուցել կարգավորման ավազաններ՝ այն հաշվով, որ օրվա [illegible] ժամերին չօգտագործվող ջուրը հավաքվի և չկորչի:

4. Ինքնահոս մատակարարումը խրախուսելու նպատակով սահմանել ջրի վարձի դիֆերենցված գներ:

5. Ամեն կերպ հետևել, որ վթարի հետևանքով ջուրն անտեղի չկորչի, իսկ մեղավորներին կանչել պատասխանատվության:

6. Վերակառուցել ջրամատակարար ձեռնարկությունների կառուցվածքը, ստեղծելով ըստ շրջանների դիսպետչերական կետեր և վթարային ծառայություն:

7. Ջրի անտեղի կորուստները, որոնք ի դեպ, հաճախ մեծ չափերի են հասնում, նվազեցնելու նպատակով անհրաժեշտ է աստիճանաբար կարգի բերել ջրանցքներն ու ջրմուղագծերը՝ փոխելով հնացած (փտած) խողովակները, կատարել ջրամեկուսացման ուղղությամբ համապատասխան աշխատանքներ ջրանցքներում:

ՍԱՄՎԵԼ ԴՈՒԼՅԱՆ
ԵՊՀ դասախոս

digitised by A.R.A.R.@

ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

Պատերազմի ջատագովը դեռեւս ունի հետեւորդներ

19-րդ դարի սկզբին անգլիացի տնտեսագետ Մալթուսը (1766-1834 թթ.) հայտնագործեց բնության «հավերժ օրենքը», որի համաձայն, երկրի բնակչությունը աճում է երկրաչափական (1:2:4:8:16...), մինչդեռ նյութական բարիքների արտադրությունը սոսկ թվաբանական (1:2:3:4:5...) պրոգրեսիայով: Նման հայտնագործությունը հիմք ծառայեց, որ արդարացված եւ անգամ անհրաժեշտ համարվեն պատերազմները ու բնական աղետները: Հակառակ դեպքում, ըստ Մալթուսի, անհնար կլինի կերակրել մոլորակի բնակչությանը, որը 19-րդ դարի սկզբին կազմում էր ընդամենը 906 միլիոն: Մալթուսի գաղափարները բավական լայն տարածում գտան, եւ ոչ միայն անգլիական բուրժուազիայի շրջանակներում: Նրա աշխատությունները ժամանակին ուսումնասիրել են Նիցշեն եւ Ֆրոյդը: Մալթուսով էր գերված պատանի Շիկլգրուբերը, որն հետագայում պատմությանը հայտնի դարձավ Ադոլֆ Հիտլեր անվամբ:

Ներկայումս արդեն պատերազմների թիվ մեկ ջատագովի ուսմունքը գաղափարապես մեռած է, քանի որ ծայրահեղ միակողմանի է եւ կարելի է համարել ընդամենը տեսական մտքի հիվանդագին եւ յուրօրինակ դրսեւորում: Բայց եւ այնպես Մալթուսի տեսությունը ժամանակի բեկադարձային էր եւ քիչ մեղմելով Ադամ Սմիթի կարծիքը, կարելի է ընդունել, «որ քահանան անկեղծ է լինում մոլորության մեջ»: Ժողովրդագրական պայթյունը, որն այդքան սարսափեցնում էր Մալթուսին, իրոք եղավ 20-րդ դարի կեսերին: Մինչ այդ երկրի բնակչությունն աճում էր բավական ցածր տեմպերով, եւ երբ 1-ին դարում այն կազմում էր շուրջ 250 միլիոն, ապա 1000 թվականին դեռ ընդամենը 275 միլիոն էր: 400 միլիոնի սահմանագիծը այն հատեց 1500 թվականին: Մալթուսի օրոք արդեն 906 միլիոն էր: 1850-ին երկրի բնակչության թիվը գերազանցեց 1 միլիարդ, 1935-ին 2 միլիարդ ցուցանիշը: Երկրորդ համաշխարհայինից հետո բռնկվեց այսպես կոչված ժողովրդագրական պայթյունը. 1960-ին մոլորակի բնակչության թիվն արդեն 3 միլիարդ էր, 1976-ին 4 միլիարդ, 1987-ին 5 միլիարդ, 1994-ին 5,7 միլիարդ: 2000-ին կհասնի 6,4, իսկ 2010-ին 7,4 միլիարդի:

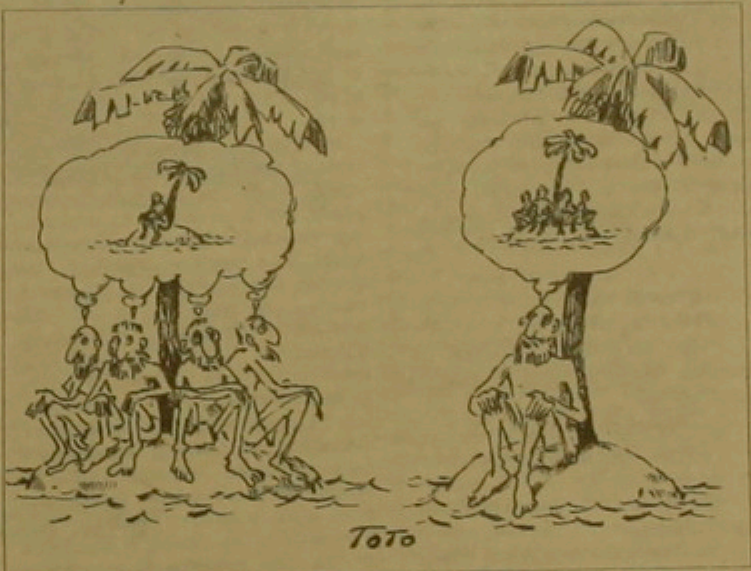

Գուցե եւ այս ամենն էր ակնկալում հոռետես քահանան, որի բորբոքված երեւակայությունն էլ ստիպեց նրան հանգել նման եզրակացության: Մինչդեռ ներկայումս արդեն, նույնիսկ ընթացող ժողովրդագրական պայթյունի պայմաններում պատկերը միանգամայն այլ է: Մալթուսը պարզապես չէր կարող կանխատեսել այն, ինչ այսօր կոչվում է գիտատեխնիկական հեղափոխություն կամ առաջընթաց: Ներկայումս մոլորակի երկրների միջին տարեկան աճը տնտեսության զարգացման դեպքում կազմում է շուրջ 10 տոկոս, երբ բնակչության աճի համանման ցուցանիշը չի մոտենում անգամ 1 տոկոսին: 1985-90 թթ. ասիական մի շարք երկրներ (Հարավային Կորեա, Սինգապուր, Թայվան եւ այլն) գրանցեցին տարեկան տնտեսական աճի աննախադեպ բարձր արդյունք 7,8 տոկոս: 1991-ից Լատինական Ամերիկայի երկրների համապատասխան ցուցանիշը նույնպես բավականին բարձր էր եւ կազմում էր 3 տոկոս, դեռ 1970-80-ականներին այդ տարածաշրջանը խոր տնտեսական ճգնաժամի մեջ էր: Այսօր արդեն Կենտրոնական եւ Արեւելյան Եվրոպայի երկրները մոտ են 4-6 տոկոսին: Ինչպես նշում է Հարվարդի համալսարանի տնտեսագետ Ջեֆրի Սաքսը, «Երբ դարասկզբին տնտեսության զարգացման տարեկան 4 տոկոս աճը անհավանական էր թվում, ապա այսօր այդ ցուցանիշը գերազանցում է 10 տոկոսը: Նույնիսկ նույն 4 տոկոս աճն ապահովելու համար Մեծ Բրիտանիային 1780 թվականից անհրաժեշտ եղավ 60 տարի: Ճապոնիան նույն ցուցանիշը ձեռք բերեց արդեն 34 տարիների ընթացքում (1882-1916 թթ.): 1966-ից հետո Հարավային Կորեան այդ ամենն ապահովեց 11 տարում: Մալթուսի տեսության համաձայն, այժմ արդեն այնպիսի երկրներ, ինչպիսիք են Չինաստանը, Հնդկաստանը, Մեքսիկան, Լատինական Ամերիկայի այլ երկրներ, պետք է վերացած լինեին պատմական ասպարեզից կամ երկրաշարժերի, կամ պատերազմների «շնորհիվ»: Մինչդեռ, ակնկալվում է, որ հիշյալ, ինչպես նաեւ Կենտրոնական ու Արեւելյան Եվրոպայի երկրները (որոնցում ապրում է երկրի բնակչության 50 տոկոսը) առաջիկա ժամանակներում կարող են ապահովել տնտեսության զարգացման 8 տոկոս տարեկան աճ, որը քիչ է զիջում 80-ականների ասիական «վագրերի» (Թայվան, Սինգապուր, Հարավային Կորեա, Հոնկոնգ) համանման ցուցանիշներին: Մալթուսի տեսությունը չդիմացավ 20-րդ դարի տեմպերին եւ փլուզվեց գաղափարապես: Այն չդարձավ բնության «հավերժ օրենք», թեեւ կոչված էր լինելու այդպիսին: Այնուամենայնիվ, ներկայումս որոշ երկրներում դեռ գործում են մալթուսականների խմբակներ: Հարավսլավիայի տարածքում ընթացող ռազմական գործողությունները նոր լիցք հաղորդեցին գաղափարական մեկնաբանություններին: Վերջիններս բավականին գավառական բնույթի են եւ անհիմն պարզաբանումների ներքո ի հայտ է գալիս արկածախնդիր քահանայի դիմանկարը: Նրա գաղափարներն այսօր ապրում են մի քանի տասնյակ երկրացիների հոգիներում, որոնք եւ չարդարացված միակողմանիությամբ են մտցնում յուրաքանչյուր ազգային գործողության փուլ: «Նախապատերազմական Հարավսլավիայում բնակչության աճը տարեկան կազմում էր 10 տոկոս, վերջին 30 տարիների ընթացքում բնակչության թիվն ավելացել է 15 միլիոնով, նշում են մալթուսականները: Նույն այդ ժամանակ նյութական բարիքների արտադրության տեմպերը յուրաքանչյուր տարի չէին գերազանցում 4 տոկոսը: Բնակչության աճը կարող էր լինել էլ ավելի բարձր, եթե նվազեր մինչեւ 4 տարեկան երեխաների մահացության ցուցանիշը: Ստանա Ստանիչի հաշվարկներով, նախապատերազմական Հարավսլավիայում այդ ցուցանիշը տղաների համար կազմում էր 12,7, աղջիկների 12,1 տոկոս»: Ահա այսպիսի եւ նման այլ մեկնաբանություններ են առաջարկում մեզ այսօր մալթուսականները: Նշենք միայն, որ Հարավսլավիայի պես տարածք եւ պաշարներ ունեցող երկիրը ի զորու է պահել եւ կերակրել շուրջ 200 միլիոն բնակիչ: Ստենֆորդի համալսարանի տնտեսագիտության պրոֆեսոր Հենրի Ռոուզը պնդում է «այնպիսի համաժողովրդական նշանակության գործընթացի, որը խոստանում է երկրի բնակչության մեծ մասին դարձնել հարուստ կամ ավելի հարուստ, եւ դա մեկ սերնդի կյանքի օրոք»: Այլ հարց է այսօր անհամեմատ [illegible]: Մալթուսի կտակը ծնեց պատերազմների ջատագովության գաղափարը, որով այսօր առաջնորդվում են շատ գաղափարախոսներ: Ներկա աշխարհում Մալթուսը մնացել է իր ձեւի եւ ոչ թե բովանդակության մեջ:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Հիմա էլ Չիլլերն է մեղադրում Մեսութ Յըլմազին

Անկարայում հրապարակվեց կառավարող Ճշմարիտ ուղի կուսակցության նախագահության նիստում վարչապետ Թանսու Չիլլերի ելույթի սղագրությունը: Ելույթում ասվում է. «Ճշմարիտ ուղի կուսակցությունը ստանձնել է տարիների ընթացքում կուտակված խնդիրները լուծելու դժվարին պատասխանատվությունը: Բայց հակառակ դրան, Մայր հայրենիք կուսակցության ղեկավարությունը եւ մասնավորապես կուսակցության նախագահ Մեսութ Յըլմազը երկրի ապագայի համար այս ճակատագրական պահին զբաղվում են բամբասանքով ու այլակարծությամբ: Նրանք արհամարհում են ժողովրդի կողմից ընտրված խորհրդարանը: Մեսութ Յըլմազը հայտարարում է, որ այլեւս խորհրդարանի աշխատանքներին չեն մասնակցելու: Դա պարզապես արհամարհանք է ժողովրդի նկատմամբ: Յըլմազը եւ նրա համախոհները ժողովրդի աչքին թոզ փչելով ծգտում են կառավարության վրա ցեխ շպրտել, ներկայացնում են միայն թերությունները, անտեսում եւ սեւացնում են մեր կողմից արված բոլոր դրական գործերը: Բայց նրանք չգիտեն, որ մենք ժողովրդի հետ ուս ուսի տված կհաղթահարենք երկրում առկա բոլոր դժվարությունները:

Մեր պայքարը ահաբեկչության դեմ հաջողությամբ է ընթանում: Ահաբեկչության մեջքն արդեն կոտրվել է: Նշանակալից հաջողություններ են արձանագրվել տնտեսության զարգացման բնագավառում: Հաջողությամբ շարունակվում է սեփականաշնորհման գործընթացը: Այնպես որ, մեր ձեռքբերումներն այնքան ակնառու են, որ մեր կուսակցությունն ու կառավարությունը սեւացնելու Մայր հայրենիք կուսակցության եւ նրա ղեկավարի փորձերը դատապարտված են ձախողման», ասվում է ելույթի վերջում:

Գ. Չ.

■ *Ձերբակալվեց Ադել Նասր Խասան: Իսրայելյան [illegible] հակահետախուզությունը «Շին Բեթ», իրականացրեց մի գործողություն, որի ընթացքում հաջողվեց վնասազերծել մահմեդական «Համաս» ահաբեկչական կազմակերպության ակտիվ անդամներից մեկին՝ Ադել Նասր Խասանին եւ նրա 29 համագործակիցներին, որոնք երկար ժամանակ փնտրվում էին Իսրայելի հատուկ ծառայության կողմից: Տեղի ունեցած փոխհրաձգության ժամանակ ահաբեկիչների կողմից կան զոհեր եւ վիրավորներ: Խուզարկության ժամանակ հայտնաբերվել են մեծ քանակությամբ պայթուցիկ նյութեր, պայթեցման սարքեր, համար պահեստամասեր եւ պայթուցիկ նյութերով բեռնված մի մեքենա: Ադել Խասանը եւ նրա մերձավորները մեղադրվում են Թել Ավիվում եւ Երուսաղեմում տեղի ունեցած ահաբեկչական գործողությունների համար, որի ընթացքում զոհվեցին անմեղ մարդիկ:*

Գ. Բ.

ՓԱՐԻԶ

Օռլի-Ռուասի վեճը շարունակվում է

Ինչպես հայտնի է, ներկայումս Փարիզն ունի երկու միջազգային օդանավակայան՝ Օռլին եւ Ռուասի-Շառլ դը Գոլը: Երրորդը՝ Բուրժեն օգտագործվում է առավելապես տեղական ավիագծերի, վարձակալական թռիչքների համար եւ ծառայում որպես օդատիեզերական տեխնիկայի նմուշների ցուցահանդեսի վայր: Փարիզի օդանավակայանների վարչության պատվերով անցկացված հանրային կարծիքի հետազոտման արդյունքները վկայում են, որ ներկայումս Փարիզի եւ շրջակա 7 դեպարտամենտների բնակչության 40 տոկոսը նախապատվությունը տալիս է Օռլիի օդանավակայանին, մինչդեռ Ռուասին գերադասելի է բնակչության միայն 20 տոկոսի համար: Հարցման մասնակիցների 40 տոկոսն էլ որոշակի կարծիք չի արտահայտել: Օռլին հայտնի է որպես Փարիզի հին օդանավակայան, իսկ Ռուասին համեմատաբար նոր է: Երբ հարցման ենթարկվեր գավառի ազգաբնակչությունը, արդյունքները գրեթե նույնը կլինեին, քանի որ Օռլին ունի մի քական առավելություն. նա 10 կիլոմետրով ավելի մոտ է Փարիզի կենտրոնին, քան Ռուասին: Օռլին գտնվում է Փարիզի Աստվածամոր տաճարից ընդամենը 16 կմ հեռավորության վրա: Ուղեւորափոխադրումների ծավալով Ռուասին փոքր-ինչ գերազանցում է Օռլիին (տարեկան համապատասխանաբար 26 մլն եւ 25 մլն մարդ):

Bonne nouvelle pour les usagers...

Հանրության նախապատվությանը հակառակ, իշխանությունները շարունակում են առաջնությունը տալ Ռուասիին, իրենց ռազմավարությունը կառուցելով դրա ընդլայնման վրա: «Լը Պուեն» հանդեսի քաղաքագետի կարծիքով, դրա պատճառն այն է, որ անհնար է Օռլին շատ ընդարձակել, չնայած անցյալ տարի այնտեղ նոր ուղեւորատարի բացմանը: Ռուասին շրջակա վայրերի բնակիչների հետ խնդիրներ չունի, ինչը ծավալման վիթխարի հնարավորություններ է ընձեռում: Գլխավորապես միջազգային ավիագծերն սպասարկող «Էր Ֆրանս» ավիաընկերությունն ուզում է Ռուասին դարձնել իր հիմնական բազան: Ուղեւորներին զանգվածաբար դեպի Ռուասի գրավելու նպատակով ընկերությունն առաջարկում է միջին եւ երկար ուղերթների տոմսերի զեղչված սակագներ: Սակայն այս մարտավարության շահույթն այնքան էլ զգալի չէ:

Այսօր առավել մեծ հաջողության են հասնում այն ավիաընկերությունները, որոնք պարզապես ընտրում են շահութաբեր ուղեգծեր, առանձնապես չձգտելով ուղեւորների մեծ մասին կենտրոնացնել միեւնույն օդանավակայանում: Փարիզի օդանավակայանների վարչությունը, որը հանրային հաստատություն է, Օռլիից, Ռուասիից եւ Բուրժեից բացի կառավարում է մեկ տասնյակ փոքր օդանավակայաններ: Վարչության նախագահ, գեներալ Ժան Ֆլյուրին, որն օդուժի շտաբի նախկին պետն է, ուզում է առաջին հերթին ավելացնել դրամաշրջանառությունը եւ ընդլայնել գործունեությունը:

Փարիզը Եվրոպայի երկրորդ խոշոր օդային դարպասն է Լոնդոնից հետո, որի միայն Հիթրոու օդանավակայանը գրեթե նույնքան ուղեւոր է ընդունում, որքան Օռլին եւ Ռուասին միասին վերցրած: Տարեկան շուրջ 4 մլն ուղեւոր փոխադրող Փարիզ-Լոնդոն գիծը Եվրոպայում ամենից երթեւեկելի ավիագիծն է: Առողջ բանականությունը հուշում է, որ հարկավոր է ավելացնել Փարիզ մուտք գործելու կետերի թիվը: Փարիզի երկու խոշոր օդանավակայանների դիմաց Լոնդոնն այժմ արդեն ունի երկու վիթխարի (Հիթրոու եւ Գաթուիք) եւ երկու փոքր (Սթենսթեդ եւ Սիթի Էրփորթ) օդանավակայաններ:

Պատրաստեց
ՊԵՏՐՈՍ ԲԵՐԲԵՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Մշակույթ

- Ո՞ր կազմակերպություններն են Ձեզ Նոբելյան մրցանակի ներկայացրել:

- Ամերիկյան մի քանի համալսարաններ՝ Հարվարդի, Քոլգեյթի, Քլիվլենդի: Վերջին երկուսում կան տպագրական կենտրոններ:

- Հայաստանում «Նամակներ Նոյին» գիրքը տպագրվե՞լ է:

- Առայժմ ոչ: Աշխատանքներ են տարվում: Կան ֆինանսական դժ-

ներ:

- Ի՞նչ է պոեզիան:

- Մարդու ձայնը մոռացված ու լքված հոգիներին մոտեցնելու փորձ: Տեսիլք է, առանց որի հասարակությունը կմեռնի: Պոեզիան աղոթք է:

- Կարո՞ղ է պոեզիայի լարվածությունը դիմակայել ատոմային դարաշրջանի հզոր ճառագայթմանը:

- Կարող է. ոգեշնչական հնարանքով բարձրացնում ես աշխարհը ատոմից ձանձրալի բառղախոսու-

թյունից է էական գրական տաղանդների համար:

- Ձեր սիրած հեղինակները:

- Րաֆֆի, Սիամանթո, Մեծարենց, Նարեկացի, Սեծարենց, Սարոյան, Բոդլեր, Ռեմբո, Ուիթմեն, Վիլյամ, Կառլոս Վիլյամս... Հնարավոր չէ բոլորին թվել:

- Գեղեցիկը կյանքում:

- Երբ կարողանում ես արտահին ու ներքին աշխարհը ներդաշնակել, երկխոսության մեջ լինել քո նմանի

Նոբելյան մրցանակի հայ հավակնորդը

Արտեմ Միքայելի Հարությունյան. բանաստեղծ, թարգմանիչ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր, գրողների միության անդամ 1973 թվից: Ծնվել է 1945-ին, Ստեփանակերտում, բանաստեղծ Միքայել Հարությունյանի որդին է: 1968-ին ավարտել է Երեւանի համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետը, 1971-ին Մոսկվայի Մ. Գորկու անվան համաշխարհային գրականության ինստիտուտի արտասահմանյան գրականության ասպիրանտուրայի անգլիական բաժինը: Հեղինակ է մի շարք բանաստեղծական ժողովածուների՝ «Նշանների երկիրը», 1977 թ. (արժանացել է «Տարվա լավագույն գիրք» մրցանակին), «Տեսողություն», 1979 թ. (Մ. Գորկու անվան մրցանակ, Մոսկվա), «Ծով», 1984, «Ներկայության խոսքեր», 1988 թ.: Արժանացել է Ռոբերտ Բեռնսի գրական մրցանակի եւ Վահան Թեքեյանի անվան մրցանակին՝ «Հրեղեն հինավուրց հողի» ձեռագրի համար (1992, Հայաստան): Նրա թարգմանությամբ հայերեն լույս են տեսել Ջեյմս Ջոյսի «Դուբլինցիները» (1978) եւ «Անգլո-ամերիկյան պոեզիայի էջերից. քսաներորդ դար» գրքերը: Հեղինակ է նաեւ «Հետպատերազմյան Ամերիկայի պոեզիայի զարգացման հիմնական միտումները» 1986 դոկտորական աշխատության, ինչպես նաեւ «Անգլիական վեպի զարգացումը» (1992, Երեւան) գործին: 1994 թվին ԱՄՆ-ում անգլերեն լույս ընծայած «Նամակներ Նոյին» գիրքը ներկայացվել է 1995-ի դեկտեմբերին կայանալիք միջազգային ամենամյա Նոբելյան մրցանակի: Դասախոսել է Մոսկվայի, Սորբոնի, Մոնպելիեի (Ֆրանսիա), Տարեմի (Անգլիա) եւ Քլիվլենդի (ԱՄՆ) համալսարաններում:

վարություններ, երբ լինի ոգեշնչական նվաճարարություն, գործը կարագանա: Գիրքը հայերեն տպվել է Ամերիկայում, 1993-ին «Հրեղեն հինավուրց հողի» վերնագրով:

- **Ովքե՞ր են խմբագրողները:**

- Այնք Մանուկյան հիմնադրամը, Վահան Թեքեյան մշակութային միության Վարդգես եւ Ռիտա Պայլյանների հիմնադրամը: Գիրքը լույս տեսավ նաեւ Երվանդ Ազատյանի ջանքերի շնորհիվ, երկու գրքերն էլ ձեւավորել է Տիգրան Քասունին:

- **Ովքե՞ր են թարգմանիչները:**

- Ամերիկահայ գրող Դայանա Տեր-Հովհաննիսյանը, հայտնի բանաստեղծ Պիտեր Բալաքյանը «Armenian Rewu» հայկական հանդեսի խմբագիրը, նաեւ Թադեւոս Մոնենց Փափազյանը:

- **Ինչի՞ մասին է գիրքը:**

- Հինավուրց հողի՝ Արցախի բեմն է, նրա հրաշք ծեսերի, որոնք ծգտում են վերացնել բռնությունը: Գիրքն ամփոփում է վերջին 7-10 տարիների գործը: Առաջ փախչում էի դեպի բնություն, հետո, երբ տեսա մարդու օտարացումը, ավելին՝ սպանդը, փոխվեց նաեւ տեսիլքի տարածքն ու ոգին:

- **Ձեր գործերում միաձուլվել են խաղաղական պայքարն ու պոեզիան. խաղաղականացված ներգործությո՞ւն, թե՞ բանաստեղծացված խաղաղականություն:**

- Երկուսն էլ, դրանք հնարավոր չէ տարանջատել: Ձար արարքի մեջ էլ պոեզիա կա, օրինակ Մակբեթը: Այդտեղ նույն խաղաղականացված կյանքով գործը պիտի լինի բոլորի

թյան:

- **Ի՞նչ է հարկավոր հայ ընթերցողին:**

- Պայքար լոկալիզմի դեմ, դուրս գալ նեղ ազգայնականից: Մեր եւ դրսի պրոբլեմները գրեթե նույնանում են:

- **Ի՞նչ է պակասում Հայաստանում ստեղծագործողին:**

- Գրական միջավայր, բեկում չէ. սերը ստեղծագործել են առանց դրա, երբեմն հայրենիքից դուրս, անգամ աքսորի մեջ: Երբեմն անբարենպաստ պայմաններում ծնվում են գրական մեծ արժեքներ:

- **Ինչպե՞ս եք տեսնում գրաքննության դերը գրականության զարգացման մեջ:**

- Կան խոշոր գրաքննադատներ, որոնք բերում են նորը. հետո այն

ու աշխարհի հետ:

- **Դուք երջանի՞կ եք:**

- Այո, որովհետեւ աշխարհն ընկալելու տեսիլքն ունեմ, նրանում Աստված կա:

- **Հավատո՞ւմ եք Աստծուն:**

- Յուրօրինակ ձեւով, ամեն մարդ իր հավատքն ունի:

- **Ի՞նչ կասեք նախախնամության մասին:**

- Կալվինիզմի տեսություն է: Թեպետ կարծում եմ՝ երբ մարդը դատապարտված է, ապա միայն իր կողմից: Չտարանջատենք Աստծուն բնությունից:

Վերջում, ի լրումն հարցազրույցի բարզմանաբար ներկայացնում եմ ամերիկացի բանաստեղծ Հեյդն Գեյրութի գրախոսականն Արտեմ Հարությունյանի գրքի մասին. «Մոտ 70 տարի գիտեինք հայերին ու նրանց պայքարի մասին՝ ընդդեմ բնաջնջման: Այդ հասկացությունը մեր ժամանակների պատմության սեւ կետերից է: Ու չնայած լսել էինք ամերիկահայ գաղութից հուզական ձայներ, բայց մինչեւ այսօր չգիտեինք ժամանակակից հայ պոեզիան: Այժմ, արդեն մեծագույն բանաստեղծը թարգմանաբար մեզ է ներկայացված, ու մենք ներքին երախտագիտությամբ ենք վերաբերվում նրա գրքին: Այն հզոր է, կենսական, վառ եւ խորապես նշանակալից: Այն սյուրռեալիստական է պատմական աբսուրդի ընդհանրացմամբ տեսքով եւ ցնդաբանությամբ: Գիրքը հոյակապ է, այն հավերժորեն անհրաժեշտ է, ահազանգող»:

ԱՂՍԻԳ ԱՐՇԱԿՅԱՆ

«Ոզնիներ» թատրոնը վերսկսում է գործունեությունը

Երգիծական արվեստի սիրահարները սպասում են «Ոզնիներ» թատրոնի նոր ներկայացումներին, հեռուստաֆիլմերին, երաժշտական հանդեսներին:

Կարծիքներ կան, որ «Ոզնիները» կրկին դադարեցրել են իրենց գործունեությունը եւ նորից անցել ընդհատակ:

Առաջին հերթին նշենք, որ ուղղակի անհնար է համաստեղել ներկայացումները, հեռուստահանդեսները եւ հյուրախաղերը: Մարտ-ապրիլ ամիսներին «Ոզնիները» հյուրախաղերով հանդես եկան ԱՄՆ-ում, դրան հաջորդեցին նկարահանումները Ֆրանսիայում:

Վերադառնալով հայրենիք «Ոզնիներն» խոկույն ձեռնամուխ եղան հեռուստատեսային նոր հաղորդաշարի նկարահանման աշխատանքներին, որը պետք է անվանվեր «Ոզնիներ-1,2,3...» եւ այդպես հաջորդաբար՝ յուրաքանչյուր 45 օրը մեկ: Սա կայն մեր հեռուստատեսության ներսում կատարված անկանխատեսելի իրադարձությունները ուղղակիորեն ծանր

անդրադարձան «Ոզնիռոսների» վրա. արգելվեցին անգամ գովազդներ զետեղել հաղորդման մեջ. (դրանցով թատրոնը պիտի հոգար նկարահանման ծախսերը):

Այժմ կարծես դրությունը փոքր ինչ բարելավվել է, եւ հավանական է, որ «Ոզնիռոս-1»-ը եթեր կարձակվի սեպտեմբերի կեսերին:

«Ոզնիներ» թատրոնը պատրաստվում է նոր կատակերգություն ներկայացնել «Չոռի կյանք» անունով: Առաջին ներկայացումը տեղի կունենա հոկտեմբերի 4-ին, երիտասարդության մշակութային կենտրոնում: «Չոռի կյանքը» գրեթե ամբողջովին պատկերում է վերջին 7-8 տարիների ընթացքը՝ ծաղր ու ծանակի ենթարկելով համարյա թե ամեն ինչ:

Կուզենայինք մի փոքր խոսել մեր դժվարությունների մասին: Սկսենք նրանից, որ «Ոզնիները» շենք չունեն, դահլիճների վարձակալման հետ կապված անվերջանալի խնդիրների միջով են քայլում: Շատերը կասեն՝ թե բոլորիս համար սիրելի թատերական ինստիտուտի

ուսանողների եւ հնարամիտների ակումբը նույնպես չունի իր սեփական դահլիճը, բայց ունեն հովանավորներ, որոնք կարեցածին չափով օգնում են նրանց հանդեսների կազմակերպման աշխատանքներին: «Ոզնիները» ստիպված են ամեն տեսակի կազմակերպչական եւ տեխնիկական աշխատանքներ կատարել, իսկ դա բնականաբար ազդում է աշխատանքի որակի վրա եւ զրկում պարբերաբար հանդես գալու հնարավորությունից...

Դե ինչ, սպասենք առաջին հեռուստահաղորդմանն ու ներկայացումներին, իսկ այն անձինք կամ կազմակերպությունները, որոնք կցանկանան փոխշահավետ կերպով համագործակցել «Ոզնիների» հետ, կարող են զանգահարել «Ոզնի» երգիծաբերդի հեռախոսահամարով:

Հուսանք, որ մեր գործարարներն ի վերջո կըմբռնեն, որ մշակույթին սատարելը կարեւոր գործ է:

ԱՍՏՂԻԿ ՍԱՐԳՍՅԱՆ,
«Ոզնիներ» թատրոնի տնօրեն

ՓԱՌԱՏՈՆ

Հայաստանի ֆիլհարմոնիկը «արժանապատիվ» պայմանագրերի կնքման ճանապարհին

Արտասահմանյան հյուրախաղերի մեկնելիս Հայաստանի մշակութային կոլեկտիվներին պակասում է ճիշտ պայմանագիր կնքելու փորձը: Այս հետեւությանը կարելի էր հանգել օգոստոսի 28-ին կայացած Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի տնօրեն Գեւորգ Ավետիսյանի մամլո ասուլիսում: Ֆրանսիացի իմպրեսարիո Ալեն Ֆինդլինգի նախաձեռնած մեզ հայտնի «Հայաստանի ճանապարհներ» փառատոնը, որի շրջանակներում հուլիս-օգոստոս ամիսներին եվրոպայում համերգներով հանդես եկավ Հայաստանի ֆիլհարմոնիկը, թերեւս հարմար է վերանվանել «Հայաստանը՝ ճանապարհներին»: Ֆրանսիա, Իսպանիա, Պորտուգալիա, Նիդերլանդներ, Լյուքսեմբուրգ կատարած համերգային շրջագայությունների ընթացքում ավելի քան 16 հազ. կմ ճանապարհ կտրեց նվագախումբը՝ հաճախ առանց հանգստի համար անհրաժեշտ դադարների: Այս պայմաններում հազիվ թե որեւէ եվրոպական նվագախումբ համաձայնի ելույթներ ունենալ: Իսկ երբ օրվա համար 60 դոլլար վարձատրությունը արտասահմանյան չափանիշներով կարելի է համարել էժան աշխատավարձ:

Ինչեւիցե, Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի համերգներն, ըստ Ավետիսյանի, անցել են փայլուն հաջողությամբ, որի գրավականն են սպասվող արտասահմանյան նոր հյուրախաղերը գալիք 7-րդ համերգաշրջանում: Այն կբացվի սեպտեմբերի 2-ին՝ հոգեւոր երաժշտության համերգով եւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա կաթողիկոսի օրհնությամբ: Սեպտեմբերի 10-ի եւ ֆիլհարմոնիկի մյուս համերգները կղեկավարի ամերիկահայ դիրիժոր Արամ Ղարաբեկյանը, որի հետ հայ ունկնդիրը ծանոթացավ մեկուկես տարի առաջ: Նվագախմբի գեղարվեստական ղեկավար Լորիս Ճգնավորյանի խոսքերով, նոր համերգաշրջանը կլինի բավական հարուստ: Բացի երեւանյան համերգներից, նվագախումբը ելույթներ կունենա Կիպրոսում, Իրանում (իսլամական հեղափոխությունից հետո առաջին անգամ), Ֆրանսիայում, Գերմանիայում, Ավստրիայում, ԱՄՆ-ում, իսկ համերգաշրջանի ավարտին՝ կրկին եվրոպական երկրներում:

Նվագախումբը այս տարվա ընթացքում կկազմակերպի երկու փառատոն, հունվարին ամերիկյան երաժշտության փառատոն, որին կմասնակցեն ամերիկացի երաժիշտներ, իսկ մայիս-հունիս ամիսներին ավանդական «Աշխարհը եւ մենք» փառատոնը՝ նվիրված բրիտանական երաժշտությանը:

Նոր համերգաշրջանում եվրոպական «ASV» ֆիրմայի կողմից կրկին կկատարվեն մի քանի ձայնագրություններ: Իսկ ամերիկյան ֆիրմայի հետ կնքված պայմանագիրը, որ նախատեսում է մոտակա մի քանի տարիների ընթացքում 200 լազերային ձայնասկավառակների հրատարակություն, ըստ Ճգնավորյանի, ամբողջությամբ կլուծի նվագախմբի ֆինանսական խնդիրները:

Հյուրախաղերի եւ ձայնագրությունների ընթացքում չեն ընդհատվի երեւանյան համերգները: «Նվագախումբը Վիեննայի սիմֆոնիկ նվագախմբի օրինակով հանդես կգա առանձին խմբերով», ասաց Լ. Ճգնավորյանը: Վերջինս հնարավոր է նվագախմբում մոտ 170 երաժիշտների գոյությամբ: Դեռ ավելին՝ իր երաժիշտների մասնակցությամբ օգնում է նաեւ Հայաստանի այլ նվագախմբերի: «Առանց մեր օգնության արտասահմանյան հյուրախաղերի չէին կարող մեկնել ոչ Էմին Խաչատրյանի, ոչ էլ Օհան Դուրյանի ղեկավարությամբ Հայաստանի ռադիոհեռուստատեսության նվագախմբերը», հայտարարեց մաեստրո Ճգնավորյանը: Այսօր դժվար է Հայաստանում պահել մի քանի խոշոր նվագախումբ՝ ամենից առաջ երաժիշտների պակասի պատճառով:

Լ. Ճգնավորյանի խոսքերով, սա է Օհան Դուրյանի ներկայիս խնդիրը: Իսկ ֆիլհարմոնիկը բազմիցս է փորձել ընդառաջել մեծ վարպետին, նրան առաջարկելով նաեւ պատվավոր դիրիժորի փայտիկը:

ՀԵՂԻՆԵ ՄԻՐՋՈՅԱՆ

Ռուսական արվեստի ցուցահանդես Հոլանդիայում

Հոլանդիայի արեւմուտքում գտնվող Հենազելո քաղաքի մշակութային կրթության «Կրեա» կենտրոնում երկու օր առաջ բացվեց «Ռուսական արվեստը ռեալիզմից մինչեւ ավանգարդ» ցուցահանդեսը: Այն կազմակերպել է մոսկովյան «Պան արտ» պատկերասրահը՝ Ռուսաստանի դեսպանության օժանդակությամբ: Ցուցադրված են ժամանակակից նկարիչների, այդ թվում՝ Սերգեյ Բուլդիրեւի, Իգոր Չոլարիի, Ալլա Բեդինայի, Նատալյա Ռոդյոնովսկայայի 56 նկարներ:

Ցուցահանդեսը կտեւի մինչեւ սեպտեմբերի 23-ը: Այն բացելով, «Կրեա» կենտրոնի տնօրեն Ալֆոնս Թերհորստն ընդգծեց, որ նման միջոցառումները ծառայում են Ռուսաստանի եւ Նիդերլանդների բարեկամական հարաբերությունների զարգացմանը:

Ինչպես ՌԻԱ-ի թղթակցին հայտնեց «Պան արտ» պատկերասրահի տնօրեն Օլգա Իգնատովան, այս տարվա նոյեմբերին համանման ցուցահանդես կկազմակերպվի Բելգիայի հինավուրց Բրյուգե քաղաքում:

ՌԻԱ Նովոստի

Նախնադարյան «արհեստանոց» «Քառասուն աղջիկ» քարանձավում

Իրանի «Էթելաաթ» օրաթերթն իր վերջին համարներից մեկում հայտնում է, որ Բիրջանդի շրջանի «Քառասուն աղջիկ» անունը կրող սարի ստորոտում գտնվող քարանձավի շրջակայքում հայտնաբերվել են քարեդարյան գործիքներ՝ կայծքարե քերիչներ, դանակներ, շաղափ: Այդ գործիքների առկայությունը հնէաբաններին ենթադրել է տալիս, որ վայրը նախամարդիկ օգտագործել են որպես արհեստանոց: Ա. Վ.

«Ազգը» սիրուն բացառություններ էլ է անում

Երեկ առավոտյան «Ազգի» մակրոըն տանիքում գեղեցիկ աղջիկ ծնվեց. համակարգչային ձեւավորող Սամվել Բաղդասարյանը հայրացել էր, մարզական մեկնաբան Սուրեն Բաղդասարյանի թոռների թիվն ավելացել էր եւս մեկ գեղեցկուհիով, իսկ օպերատոր Լուսինե Բաղդասարյանն առաջին անգամ հորաքույր էր դարձել: «Ազգը» համառորեն տղաներ էր ծնում, բայց քանի որ նրանց առատությունը գեղեցիկի պակասը ոչ մի կերպ չի լրացնում, որոշել է երբեմն նման սիրուն բացառություններ անել:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ

«Վիվատ, Ռուսաստանի կինո» փառատոնում՝ 15 ֆիլմ

Պյոտր Տոդորովսկու «Որդիսի հրապալի խաղ» ֆիլմով է օրերս Պետերբուրգում բացվել կինեմատոգրաֆի 100-ամյակին նվիրված «Վիվատ, Ռուսաստանի կինո» փառատոնը: Քաղաքի 19 կինոթատրոններում 5 օր ցուցադրվել են 15 նոր գեղարվեստական ֆիլմեր, այդ թվում՝ Կարեն Շախնազարովի «Ամերիկյան դուստրը», Վադիմ Աբդրաշիտովի եւ Ալեքսանդր Մինդաձեի «Պիես ուղեւորի համար» ֆիլմերը: Փառատոնի կազմակերպիչներն են ՌԴ կինեմատոգրաֆիայի կոմիտեն, Սանկտ Պետերբուրգի քաղաքապետարանի կինովարչությունը եւ «Պետերբուրգ կինոն»: Փառատոնի շրջանակներն ներառել են Սերգեյ Էյզենշտեյնի, Վասիլի Շուկշինի, Էլդար Ռյազանովի, Ռոլան Բիկովի եւ այլ վարպետների ֆիլմերի հետահայաց ցուցադրումներ:

«Սա այս տարի Ռուսաստանում անցկացված բոլոր կինոփառատոններից ամենամասսայականն է», ՌԻԱ-ի թղթակցին ասաց փառատոնի փոխտնօրեն Լեոնորա Լեբեդեւան: Այն հիշեցրեց, որ մեր ժողովրդի կյանքում բազմաթիվ լավ բաներ են եղել եւ մասնավորապես եղել է շատ լավ կինո»: ՍՆԱՐԻ ՌԻԱ-ի պեսե

digitised by A.R.A.R.@

ԱՅՑ

ՈՒԵՖԱ-ի նախագահը ժամանում է Երեւան

ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Վաղը մեկ օրով Երեւան կժամանի ՈՒԵՖԱ-ի 5 հոգուց բաղկացած պատվիրակությունը ֆուտբոլի եվրոպական ասոցիացիայի նախագահ Լենարտ Յոհանսոնի գլխավորությամբ: Պատվավոր հյուրերի այցելության նպատակն է մոտիկից ծանոթանալ հայկական ֆուտբոլի խնդիրներին եւ անհրաժեշտ օգնություն ցույց տալ: Լենարտ Յոհանսոնը հանդիպում կունենա կառավարության անդամների եւ հանրապետության ֆուտբոլի ֆեդերացիայի ղեկավարների հետ:

ՈՒԵՖԱ-ի նախագահ Լենարտ Յոհանսոնը

Յոհանսոնը մեծ հեղինակություն ունի ֆուտբոլային աշխարհում: Նա ծնվել է 1929 թ. նոյեմբերի 5-ին, Զողնա քաղաքում (Շվեդիա): Տիրապետում է գերմաներեն, անգլերեն, իտալերեն եւ ֆրանսերեն լեզուներին: ՈՒԵՖԱ-ի նախագահն է 1990 թ.-ից: 1979-1984 թթ. Շվեդիայի ազգային լիգայի նախագահն է, 1984-1991 թթ., շվեդական ֆուտբոլային միության նախագահ: 1984 թ.-ին Լենարտ Յոհանսոնը դարձավ ՈՒԵՖԱ-ի կազմկերպչական կոմիտեի անդամ: 1988 թ.-ից նա ՈՒԵՖԱ-ի գործկոմի անդամ էր: 1988-1990 թթ. մինչեւ 21 տարեկան հավաքականների Եվրոպայի առաջնության կոմիտեի անդամ էր, նույն թվականների կանանց ֆուտբոլի կոմիտեի նախագահ: 1990-1992 թթ. գլխավորում էր ՈՒԵՖԱ-ի մրցավարական կոմիտեն:

Կասկած չկա, որ Լենարտ Յոհանսոնի եւ ՈՒԵՖԱ-ի ղեկավար մյուս անդամների այցելությունը Երեւան շատ օգտակար կլինի հայկական ֆուտբոլին:

ՈՉ ՖՈՒՏԲՈԼԱՅԻՆ ԿՐՔԵՐ

Չեխական ֆուտբոլային ակումբը չի կարողանում հասնել Ստամբուլ

Թուրքական «Միլլիեթ» թերթը գրում է, որ թուրքական «Գալաթասարայ» և չեխական «Սպարտա» ֆուտբոլային ակումբների հանդիպումը հարցականի տակ է «հայկական հարցի առնչությամբ»: Չեխական ակումբը Թուրքիա ժամանելու համար դիմել է «Գալաթասարայի» աջակցությանը, որպեսզի նա ինքնաթիռ վարձի ու ուղարկի իրենց: Սակայն, թուրքական ավիացիայից պատասխանել են, որ ծանրաբեռնվածության պատճառով իրենք չեն կարող ինքնաթիռ տրամադրել: Այդ ժամանակ չեխական կողմը նոր ֆաքս է ուղարկել «Գալաթասարայ» ակումբին եւ հայտնել, որ Հայաստանում է ինքնաթիռ վարձելու եւ նրանով ժամանելու Ստամբուլ: «Մեն» ընկերությունում, որը համագործակցում է «Գալաթասարայի» հետ, առաջացավ իրարանցում, եւ նա հայտարարեց, որ Հայաստանի դեմ կիրառվող շրջափակման պատճառով հայկական ինքնաթիռը չի կարող վայրէջք կատարել Ստամբուլում: Ներկայումս հայտնի չէ, թե «Սպարտան» ինչպես է հասնելու Ստամբուլ:

ԵՏ

«ԱՐԱՅ» ֆիրման
ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է
"Panasonic" ֆիրմայի հեռախոսային կապի գերժամանակակից էլեկտրոնային համակարգեր
1. KX – T 30810B մինչեւ 3 քաղաքային հեռախոսային գիծ եւ մինչեւ 8 ներքին արտածում
2. KX – T 61608 մինչեւ 6 քաղաքային հեռախոսային գիծ, եւ մինչեւ 16 ներքին արտածում
3. KX – T 123210 մինչեւ 12 քաղաքային հեռախոսային գիծ եւ մինչեւ 32 ներքին արտածում
ՄԵՐ ԲԱՐՁՐՈՐԱԿ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԸ ԿՕԳՆԵՆ ՁԵԶ ՍԵՂՄ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐՈՒՄ ՏԵՂԱԴՐԵԼ ԷԼԵԿՏՐՈՆԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ, ՎԵՐԱԾՐԱԳՐԱՎՈՐԵԼ ԱՅՆ ԸՍՏ ՁԵՐ ՑԱՆԿՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՆՏԱԼ 1 ՏԱՐՎԱ ԵՐԱՇԽԻՔ
Մեր հասցեն Հեռախոսները Աղաստության պողոտա 9 25-37-50, 25-10-87, 25-43-87

ԳԱՎԱԹԱԿԻՐՆԵՐԻ ԳԱՎԱԹ

Ծանոթացեք «Արարատի» մրցակցի՝ Մոսկվայի «Դինամոյի» հետ

Հանրապետության ֆուտբոլասերները, անկասկած, լավ են ճանաչում նախկին ԽՍՀՄ հեղինակավոր թիմերից մեկին՝ Մոսկվայի «Դինամոյին», որը «Արարատի» մրցակիցն է լինելու եվրոպական երկրների Գավաթակիրների գավաթի խաղարկության 1/16 եզրափակիչում: Հիշեցնենք, որ առաջին խաղը սեպտեմբերի 14-ին տեղի է ունենալու Մոսկվայում, իսկ պատասխան հանդիպումը սեպտեմբերի 28-ին, Երեւանի «Հրազդան» կենտրոնական մարզադաշտում: «Արարատը» եւ Մոսկվայի «Դինամոն» մեկ անգամ չէ, որ հանդիպել են ԽՍՀՄ բարձրագույն խմբի մրցաշարերում: Երկար ժամանակ արարատցիների համար շատ դժվար էր մրցակցել տիտղոսակիր մրցակցի հետ: Բայց սկսած 70-ական թթ. արդեն «Արարատն» ուներ առավելություն «Դինամոյի» նկատմամբ: Մինչեւ հիմա թիմերը միմյանց հետ հանդիպել են 62 անգամ: Արարատցիները 14 հաղթանակ են տարել: 18 հանդիպում ավարտվել է ոչ-ոքի եւ 30 անգամ հաղթել են դինամոյականները: Գնդակների տարբերությունն է 60-111:

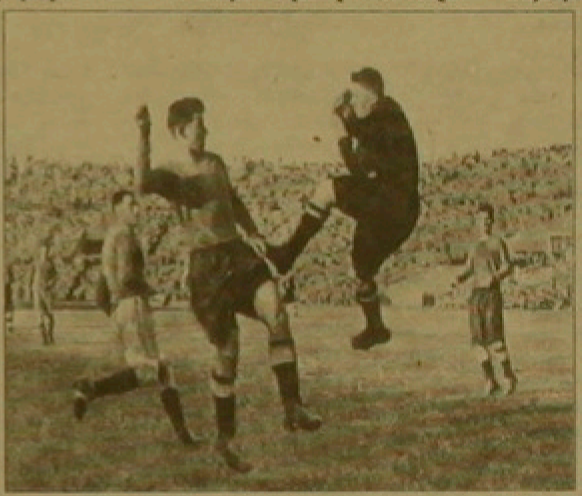

«Դինամոյի» հանրաճանաչ դարպասապահ Ալեքսեյ Խոմիչը

Երեւանում տեղի է ունեցել 30 հանդիպում: «Արարատը» հաղթել է 7 անգամ, 11 հանդիպում ավարտվել է ոչ-ոքի եւ 12 անգամ հաղթել է «Դինամոն»: Գնդակները՝ 35-46: Մոսկվայում նույնպես արարատցիները մեկ անգամ չէ, որ հաղթել են դինամոյականներին: Տեղի ունեցած 32 խաղից հայ ֆուտբոլիստները 7-ն ավարտել են իրենց օգտին, 7 հանդիպում ավարտվել է ոչ-ոքի եւ 18 անգամ հաղթել են դինամոյականները: Գնդակները՝ 24-64: Ինչ խոսք, վիճակագրությունը վկայում է, որ դինամոյականները զգալի առավելություն են ունեցել արարատցիների նկատմամբ: Բայց դա շնորհիվ մինչեւ 70-ական թթ. տեղի ունեցած հանդիպումների արդյունքների: Այնպես որ, արարատցիների համար միանգամայն ռեալ է հաղթահարել նաեւ «Դինամոյին»: Վերջին հանդիպումը հիշյալ թիմերի միջեւ ԽՍՀՄ բարձրագույն խմբի առաջնությունում տեղի է ունեցել 1991 թ. Երեւանում եւ ավարտվել է ոչ-ոքի: 20-րդ րոպեին հաշիվը բացել է Կարեն Մարկոսյանը, 62-րդ րոպեին այն հավասարեցրել է Կոլիվանովը:

Մոսկվայի «Դինամոն» հիմնադրվել է 1923 թ.: 1936 թ.-ից Մոսկվայի «Դինամոն» Կիեւի «Դինամոյի» հետ միասին միակն էր, որ մասնակցեց ԽՍՀՄ բարձրագույն խմբի բոլոր առաջնություններին: «Դինամոն» ԽՍՀՄ առաջին չեմպիոնն է: Մոսկվայի «Դինամոն» 11 անգամ նվաճել է ԽՍՀՄ չեմպիոնի կոչումը (1936, 1937, 1940, 1945, 1949, 1954, 1955, 1957, 1959, 1963, 1976 թ. գարուն): Տարեց ֆուտբոլասերներից շատերը հավանաբար լավ են հիշում հատկապես 1976 թ. գարնանային առաջնությունը, որի ընթացքում անզիջում պայքար էր ընթանում «Արարատի» եւ «Դինամոյի» միջեւ: Միայն նախավերջին տուրում Մոսկվայում տեղի ունեցած «Դինամո»-«Արարատ» հանդիպումը, որը ավարտվեց դաշտի տերերի հաղթանակով՝ 1-0 հաշվով, վճռեց չեմպիոնության հարցը: «Արարատը», որն երկար ժամանակ միանձնյա գլխավորում էր մրցաշարային աղյուսակը, բավարարվեց 2-րդ տեղով: Մոսկվայի «Դինամոն» 11 անգամ դարձել է նաեւ ԽՍՀՄ փոխչեմպիոն, իսկ 5 անգամ նվաճել մրցանակային 3-րդ տեղը: Թիմը բազմիցս նվաճել է նաեւ ԽՍՀՄ գավաթը:

«Դինամոն» շատ բան է արել խորհրդային ֆուտբոլի զարգացման համար: Թիմը միշտ աչքի է ընկել տակտիկական մանեւրայնությամբ, արագությամբ, կոմբինացիոն տեխնիկական հասուն խաղաոճով եւ համարձակ գրոհներով: Թիմին են պատկանում ԽՍՀՄ առաջնությունների բազմաթիվ ռեկորդներ: Այսպես, «Դինամոն» բոլորից շատ խաղեր է անցկացրել ԽՍՀՄ առաջնություններում (1487): 1936 թ. առաջնության բոլոր խաղերում հաղթել է մրցակիցներին: 1937 թ. առաջինն էր, որ հաղթեց թե առաջնությունում եւ թե գավաթի խաղարկությունում: Մեկ մրցաշրջանում խփած գնդակների քանակով նույնպես ռեկորդը պատկանում է «Դինամոյին» (1949, 104 գնդակ): ԽՍՀՄ առաջնություններում ամենախոշոր հաշվով արդյունքի հեղինակն է (1945 թ., «Դինամո» Մ.-«Կռիլյա սովետով» 10-0): Թիմի կազմում բոլորից շատ հանդիպումներ անցկացրել է լեգենդար դարպասապահ Լեւ Յաշինը (326): Լավագույն ռմբարկուն է Սերգեյ Սոլովյովը (126 գնդակ): Մեկ մրցաշրջանում ռեկորդակիրն է Սերգեյ Սոլովյովը (25, 1948 թ.):

«Դինամոյի» խաղաոճը լայն արձագանք է ունեցել նաեւ միջազգային մրցասպարեզներում: «Դինամոն» մեծ թվով խաղեր է անցկացրել այլ երկրների թիմերի հետ: Անմոռանալի էին դինամոյականների հաղթանակները Անգլիայի եւ Շոտլանդիայի թիմերի նկատմամբ 1945 թ. մրցուղերի ժամանակ: Այդ ժամանակ «Դինամոն» զգալիորեն բարձրացրեց խորհրդային ֆուտբոլի հեղինակությունը, չպարտվելով ոչ մի մրցակցի: Մոսկվայի «Դինամոն» խորհրդային առաջին թիմն էր, որն իրավունք նվաճեց մասնակցել եվրոպական ակումբային մրցաշարերից մեկի՝ Գավաթակիրների գավաթի խաղարկության եզրափակիչին (1971-1972 թթ.): «Դինամոյի» ակտիվում հաղթանակներ կան աշխարհի ճանաչված այնպիսի թիմերի նկատմամբ, ինչպիսիք են «Արսենալը», «Նորչեպինգը», «Պարտիզանը», «Վասկո դա Գաման», «Նասիոնալը» (Ուրուգվայ), «Աստոն Վիլլան», «Ֆլամենգոն», «Բարսելոնը» եւ ուրիշներ: Թիմի դարպասապահ Լեւ Յաշինը 1963 թ. ճանաչվեց Եվրոպայի լավագույն ֆուտբոլիստ եւ արժանացավ «Ոսկե գնդակ» մրցանակին: ԽՍՀՄ հավաքականներում ավանդաբար մեծ թիվ են կազմել Մոսկվայի դինամոյականները: «Դինամոյի» կազմում խաղացել են խորհրդային ֆուտբոլի այնպիսի աստղեր, ինչպիսիք էին Իլյինը, Յակուշինը, Սեմիչաստնին, Սոլովյովը, Բեսկովը, Տրոֆիմովը, Բլինկովը, Կրիժեւսկին, Յաշինը, Ցարյովը, Անիչկինը, Մասլովը, Եվրյուժիխինը, Դոլմատովը եւ ուրիշներ:

1936-1991 թթ. ԽՍՀՄ առաջնությունների մասնակից 10 ուժեղագույն թիմերի գումարային արդյունքները

	Մ	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ	I	II	III
1. «Սպարտակ» Մոսկվա	53	1453	722	385	346	2483-1467	1829	12	12	9
2. «Դինամո» Մոսկվա	54	1487	707	405	375	2438-1461	1819	11	11	5
3. «Դինամո» Կիեւ	54	1483	681	456	346	2306-1566	1818	13	11	3
4. «Դինամո» Թբիլիսի	51	1424	621	406	397	2176-1677	1648	2	5	13
5. «Տորպեդո» Մոսկվա	51	1455	601	433	421	2059-1656	1635	3	3	6
6. ԲԿՄԱ	48	1328	586	364	378	2034-1454	1536	7	4	6
7. «Զենիթ» Լենինգրադ	49	1402	464	411	527	1725-1914	1339	1	-	3
8. «Շախտյոր» Դոնեցկ	44	1288	434	379	475	1522-1641	1247	-	2	2
9. «Դինամո» Մինսկ	39	1145	372	340	433	1257-1421	1084	1	-	3
10. «Արարատ» Երեւան	33	1026	352	280	394	1150-1306	984	1	2	-

ՀԵԾԱՆՎԱՅԻՆ ՍՊՈՐՏ

Հայ հեծանվորդներն առաջին անգամ աշխարհի առաջնությունում

Սեպտեմբերի 22-ից հոկտեմբերի 8-ը Կոլումբիայում կայանալիք հրապարակային եւ խճուղային հեծանվավազքի աշխարհի առաջնությանը առաջին անգամ կմասնակցեն հայ մարզիկները: Այս մասին «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակցին տեղեկացրեց հեծանվավազքի Հայաստանի ազգային հավաքականի գլխավոր մարզիչ Ալբերտ Սողոյանը: Հայաստանի ազգային հավաքականի կազմում ընդգրկված են աշխարհի կրկնակի չեմպիոն, Եվրոպայի գավաթակիր եւ Բարի կամքի խաղերի հաղթող Օլեգ Կլեւցովը, նախկին ԽՍՀՄ երիտասարդական առաջնության կրկնակի չեմպիոն Գրիգոր Գրիգորյանը եւ Սլովենիայում այս տարի անցկացված միջազգային խաղերի հաղթող Արտակ Մկրտչյանը: Հավաքականի կազմում ընդգրկված է նաեւ Կարեն Սողոյանը, բայց 18 տարին դեռ չբոլորած երիտասարդ մարզիկի մասնակցությունը հարցականի տակ է, քանի որ աշխարհի առաջնության կանոնակարգում գոյություն ունի տարիքային որոշակի սահմանափակում (18-ից բարձր):

Օգոստոսի 28-ին հայ հեծանվորդները, որոնք նոր են վերադարձել Մոսկվայից, մեկնեցին Ծաղկաձոր անցկացնելու ուսումնամարզական հավաք: «Նախապատրաստական վերջին հավաքը մենք նպատակահարմար ենք անցկացնում Ծաղկաձորում, Կոլումբիայի հեծանվահրապարակը գտնվում է ծովի մակերեւույթից 2600 մ բարձրության վրա, եւ այդ առումով Ծաղկաձորի եւ Կոլումբիայի կլիմաները համընկնում են», ասաց Ա. Սողոյանը, ավելացնելով, որ աշխարհի առաջնության 20 լավագույն մարզիկները կստանան 1996 թ.-ին Ատլանտայում կայանալիք օլիմպիական խաղերին մասնակցելու իրավունք:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

ՇԱԽՄԱՏ

Առջեւում Լիլիթ Մկրտչյանն է

Պատանի Լիլիթ Մկրտչյանը, որը վերջերս նյույր ունեցավ շախմատի Եվրոպայի աղջիկների առաջնությունում, միանձնյա գլխավորում է Հայաստանի Հանրապետության կանանց առաջնության մրցաշարային աղյուսակը: Նա գերազանց խաղ է ցուցադրում եւ վեց տուրից հետո ունի 5 միավոր: Առանց պարտության է ընթանում նաեւ հանրապետության բազմակի չեմպիոնուհի, միջազգային վարպետ Լյուդմիլա Ասլանյանը: Նա առաջատարին զիջում է կես միավորով: Երս չորս մասնակիցներ վաստակել են 4-ական միավոր: Դրանք են ՖԻԴԵ-ի վարպետ Արուսյակ Գրիգորյանը, վարպետ Գոհար Հլղաթյանը եւ վարպետության թեկնածուներ Միլենա Եսաթիկյանը եւ Նելլի Աղինյանը: Առջեւում դեռ յոթ տուր կա:

ԱՆԱՐ

Բաժինը վարում է
ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

օրվա հետքերով

ՏԱՐԱԾՔ

Ռոհանին մեկնաբանում է իր այցի արդյունքները

Օգոստոսի 26-ին ԻԻՀ խորհրդարանի փոխնախագահ Ռոհանին IRNA գործակալության ներկայացուցչի հետ ունեցած զրույցի ընթացքում ամփոփումներ կատարելով իր Հայաստան, Վրաստան եւ Թուրքմենիա կատարած այցելությունների վերաբերյալ, հայտնեց, որ այդ երկրների ղեկավարների հետ քննարկվեցին մշակութային, տնտեսական համագործակցության ընդլայնման, ինչպես նաեւ տարածաշրջանին առնչվող խնդիրներ: Վրաստանը ցանկություն է հայտնել երկու երկրների միջեւ ընդլայնել տնտեսական համագործակցությունը: Բաթումի եւ Բանդար-Աբասի միջեւ երկաթուղային կապի հաստատումը կենսական նշանակություն կունենա բեռների տեղափոխման եւ տրանզիտ փոխադրումների համար: Թուրքմենիայում քննարկվել են նաեւ Կասպից ծովի իրավական կանոնակարգին վերաբերող հարցեր: Վերջում փոխնախագահը հայտնեց, որ Հայաստանի ղեկավար անձանց ոչ մի շահագրգռվածություն չունեն ադրբեջանական գրավյալ հողատարածքների նկատմամբ:

Մ. Գ.

Ռուսաստանի նախագահի ներկայացուցիչը ժամանեց Գրոզնի

ՄՈՍԿՎԱ, 28 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՓԱՍՏ: Այսօր Գրոզնի ժամանեց Չեչնիայի Հանրապետությունում Ռուսաստանի նախագահի ներկայացուցիչ, Անվտանգության խորհրդի քարտուղար Օլեգ Լոբովը: Նրա խոսքերով, իր Չեչնիա կատարած այցի նպատակն է տեղում իրավիճակին ծանոթանալը: Ինչպես նշեց Օլեգ Լոբովը, հանրապետությունում արդեն աշխատում է փորձագետների մի խումբ, որը նախապատրաստում է Մոսկվայում օգոստոսի 30-ին կայանալիք Անվտանգության խորհրդի նիստը:

Թուրք պատգամավորը ծեծում է ավիացիայի աշխատակցին

Ստամբուլի «Մարմարան» գրում է, որ օգոստոսի 26-ին թուրքական ծածուկ միջոցների ուշադրությունը կենտրոնացել էր ինքնաթիռներից մեկում տեղի ունեցած ծեծկռտուքի վրա: Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովի պատգամավոր Շադի Փեհլիվանօղլուն, վրդովվելով, որ ինքնաթիռ նստելուց առաջ ծառայողը վերցրել է իր ատրճանակը (այդ անելու իրավունքը նա ուներ), իսկ թռիչքի ավարտից հետո պատվիրել զենքը ստանալ միայն ելքի գրասենյակում, ծեծի է ենթարկել նրան: Վերջինս ծանր վիճակում տեղափոխվել է հիվանդանոց: Թուրքական ավիացիայում լայն արշավ է ծավալվել չափն անցած պատգամավորին պատժելու համար: Մեծ ժողովի նախագահ Ջինդորուկից պահանջվել է հետաքննել Փեհլիվանօղլուի արարքը: «Մարմարան» հիշեցնում է, որ նշված պատգամավորը մինչ այդ էլ էր իրեն դրսեւորել նույն կերպ՝ ծեծելով նաեւ հայտնի լրագրող Չեթին Ալթանին:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

ԲԱՔՈՒ

«Արեւմուտքը Իրանին չեզոքացնելու համար պետք է հզորացնի Ադրբեջանին»

Հայտարարում է Ադրբեջանում Իսրայելի դեսպան Էլիազար Յոֆասը

BBC ռադիոկայանի ադրբեջանական ծառայության հաղորդման համաձայն, Ադրբեջանում Իսրայելի դեսպան Էլիազեր Յոֆասը Իրանի այժմյան վարչակարգին վերաբերվում է իբրեւ միջազգային ահաբեկչության ոգեշնչողի: Նա համոզված է, որ ոչ ոք եւ ոչինչ որեւէ կերպ չի կարող փչացնել ադրբեջանա-իսրայելական հարաբերությունները, որոնք դրվել են բարձր մակարդակի վրա: Դեսպանը գտնում է, որ Իրանի ներգործությունը չեզոքացնելու համար Արեւմուտքի երկրները, այդ թվում ԱՄՆ-ը, պետք է իրենց բոլոր ջանքերը գործադրեն Ադրբեջանի տնտեսական հզորությունը բարձրացնելու համար: Դա կարող է հավասարակշռել Ադրբեջանի կախումը Իրանից: Դեսպանի խոսքերով, արդեն բոլորին պարզ է, որ Ադրբեջանը արեւմտամետ քաղաքականություն է վարում: «Անշուշտ, ընդունվի հաշվի են առնվում նաեւ հարեւան երկրների՝ Թուրքիայի, Իրանի եւ Ռուսաստանի շահերը», նշել է դեսպանը: Սակայն Մոսկվա-Թեհրան առանցքի առկայությունը՝ Ադրբեջանի եւ կասպիական նավթի առնչությամբ, դեսպանի կարծիքով, առավել կարեւոր է դարձնում Արեւմուտքի օգնության հարցը: Իսրայելի դեսպանը նշեց նաեւ, թե Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտությունը ուժասպառ է արել ինչպես Հայաստանին, այնպես էլ Ադրբեջանին, կարիքավոր անելով այս երկու երկրները: Ուստի խիստ կարեւոր է հակամարտության շուտափույթ կարգավորումը:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

Ադրբեջանը հրաժարվում է թուրքմենական գազի գնումներից

ԲԱՔՈՒ, 28 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՌԻԱ-ՄԱՐՔ- ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Բնական գազի վրա Թուրքմենիայի սահմանած բարձր գինը Բաքվին ստիպել է հրաժարվել գազի գնումներից: Այդ մասին ՌԻԱ-ի թղթակցին հայտնեց Ադրբեջանի կառավարության նախագահ Ֆուադ Գուլիեւը: «Ադրբեջանը, ասաց նա, գազի դիմաց Թուրքմենիային արդեն պարտք է ավելի քան 80 մլն դոլար, եւ դրա գնումների շարունակումը կնշանակեր միայն վատթարացնել երկրի տնտեսական վիճակը»: Վարչապետը կիրառում է գազի սեփական հանույթի ավելացումը:

Այլ կարծիքի է «Ազերիգազ» պետական ընկերության փոխնախագահ Ալիջին Ամանովը: ՌԻԱ-ի թղթակցին նա ասաց, թե «թուրքմենական գազի գնումներից հրաժարվելը կհանգեցնի այն բանին, որ Ադրբեջանի մոտ 50 գյուղական շրջանների բնակիչներ աշնանն ու ձմռանը կմնան առանց ջեռուցման»:

«Ազերիգազ» ընկերությունից «Նենի Մուսավար» թերթը հաղորդում ստացավ, որտեղ ասվում է, որ Թուրքմենիան կրկին դադարեցրել է Ադրբեջանին բնական գազի մատակարարումը: Դրա պատճառը ընկերության 21 մլն դոլարանոց պարտքն է: Թերթը նշում է, որ Ադրբեջանի էներգետիկայի նախարարությունում Թուրքմենիայի սահմանած գազի գները համարում են չափազանց բարձր, մինչդեռ սեփական գազը չի բավարարում հանրապետության կարիքները:

ԹԵՐԹԻ ԼԵԶՎՈՎ

1995-ին ԱՄՆ-ի տնտեսությունը դեռ զարգացում չի ապրել

1995-ի առաջին կիսամյակում ԱՄՆ-ի առեւտրի դեպարտամենտը արձանագրեց տնտեսական զարգացման աննախադեպ ցածր ցուցանիշ, որը կազմել է 0,5 տոկոս: Երբ առաջին երեք ամիսների ընթացքում տնտեսության զարգացման տեմպերը 2,7 տոկոս էին, ապա ապրիլ, մայիս, հունիս ամիսներին այն խիստ նվազել է: Նկատենք, որ 1994-ին համանման ցուցանիշը ԱՄՆ-ում կազմել էր 5,1 տոկոս: Այնուամենայնիվ, առեւտրի դեպարտամենտը նկատում է վիճակի բարելավում 1995-ի երկրորդ կեսին: Ընդհանուր առմամբ բնական եւ բացատրելի է, որ բարձր զարգացած կապիտալիստական երկրների տնտեսության զարգացման տեմպերը նկատելիորեն զիջում են երրորդ աշխարհի եւ թույլ զարգացած տնտեսությունների համապատասխան ցուցանիշներին: Անգամ Դաշնակցային Գերմանիան, որի տնտեսությունը զարգանում է առավել բարձր տեմպերով, այս տարի հավանաբար արձանագրելու է տնտեսության աճի 4 տոկոս ցուցանիշ: Մինչդեռ Արեւելյան եւ Կենտրոնական Եվրոպայի երկրներում նկատվում է տնտեսության աճ 4-6 տոկոսով, իսկ Լատինական Ամերիկայում՝ մինչեւ 3,5 տոկոս: Համեմատության համար նշենք, որ 1985-90 թթ. ասիական մի շարք երկրներում (Հարավային Կորեա, Սինգապուր, Տայվան, Հոնգկոնգ) արձանագրվել է տնտեսության զարգացման աննախադեպ աճ՝ մինչեւ 7,8 տոկոս: Թեեւ այժմ այդ ցուցանիշը նվազել է, բայցեւայնպես, փորձագետների կարծիքով, դարավերջին վերոհիշյալ ասիական երկրները, Ճապոնիայի հետ մեկտեղ, կարող են ապահովել ընդհանուր համաշխարհային արտադրանքի շուրջ 10 տոկոսը:

Ա. Դ.

ՀԵՌԱԽՈՍԱՀԱՄԱՐԻ ԱՎՏՈՄԱՏ ՈՐՈՇԻՉՈՎ ՀԵՌԱԽՈՍԱՅԻՆ ԱՊԱՐԱՏ

ՖՈՒՆԿՑԻՈՆԱԼ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

◆ *կորոշի եւ կհուշի Ձեզ զանգահարողի հեռախոսահամարը, ինչպես նաեւ կհիշի Ձեզ նախկինում զանգահարած 67 հեռախոսահամարները եւ կվերարտադրի դիսպլեյի վրա.*

◆ *կօգնի Ձեզ զանգահարել ժամանակավորապես զբաղված հեռախոսահամարներով եւ կհայտնի երբ կապ կլինի (ավտոմատ զանգում).*

◆ *կհիշի եւ կհավաքի գաղտնային կոդերում Ձեզ անհրաժեշտ 40 համարներից ցանկացածը ընդմիջումներով եւ մի շարք այլ ֆունկցիաներ:*

Սնուցումը միայն հեռախոսային գծից:

Ապարատը նորմալ աշխատում է նաեւ Երեւանի հեռախոսային գծերում:

Գինը պայմանագրային, հնարավոր է զեղչ:

Հեռ. 63-76-45, 63-02-40

ԵՐԵՎԱՆԻ ՆԱՂԱՇ ՀՈՎՆԱԹԱՆԻ

անվան արվեստի համալսարանը

հրավիրում է սովորելու

կերպարվեստի, երգ-երաժշտության, դեկորատիվ կիրառական արվեստի, գրականության, դերարվեստի եւ արվեստի պատմության ցերեկային եւ հեռակա բաժիններում:

Համալսարան կարող են ընդունվել ութամյա եւ միջնակարգ կրթությամբ 15 տարեկանից բարձր արվեստասեր երիտասարդները: Ուսման տեւողությունը 3 տարի է: Դասավանդում են հանրապետության անվանի արվեստագետ-դասախոսները: Ուսումնառության հետ մեկտեղ կազմակերպվում են գործնական պարապմունքներ՝ ցուցահանդեսներ, համերգներ, գրական-գեղարվեստական միջոցառումներ, էքսկուրսիաներ, բանավիճային բնույթի հանդիպումներ: Կկազմակերպվեն շնորհալի ուսանողների գործերի ցուցահանդեսներ: Ավարտողներին կտրվի մասնագիտությանը համապատասխան որակավորմամբ դիպլոմ:

Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ 1995 թ. սեպտեմբերի 11-ը, ամեն օր ժ. 11-ից 17-ը: Քննությունները սեպտեմբերի 12-ից: Դասերը կսկսվեն հոկտեմբերի 1-ից:

Մեր հասցեն՝ Երեւան, Մովսես Խորենացու փ. 26 ա, առեւտրի տուն, 5-րդ հարկ:

Տեղեկությունների համար զանգահարել՝ 52-18-03:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հանրապետության տնտեսության ճգնաժամային ներկա պայմաններում բանվորական հազարավոր բարձրորակ մասնագետներ զրկվել են աշխատանքից, բազմաթիվ գիտնականներ, բարձրորակ ինժեներներ եւ տեխնոլոգներ իրենց հանճարեղ միտքը վաստակում են փողոցներում եւ շուկաներում: Մեր նպատակն է համախմբել նման մարդկանց, իրենց սերտիֆիկատներով ստեղծել մի ձեռնարկություն՝ կոնկրետ ուղղվածությամբ ու նպատակներով, որ տեղ կաշխատեն ամենաբարձրակարգ բանվորները, կներդրվեն մեր գիտնականների եւ ինժեներների ամենաառաջնակարգ մշահղացումներն ու արտասահմանյան առաջավոր տեխնոլոգիաները, կարտադրվեն խիստ անհրաժեշտ արտադրատեսակներ, որոնց շուկայական սպառումը կապված չի լինի որեւէ հիմնախնդրի հետ:

Ուստի դիմում ենք գործազուրկ եւ ընդհանրապես բոլոր մասնագետներին՝ համախմբվել, խորհրդակցել եւ ձեռնարկել բոլորի համար համոզիչ նպատակներով ստեղծվող միության գործունեությունը:

Ցանկացողներին խնդրում ենք ս.թ. սեպտեմբերի 2-ին ժամը 11-ին հավաքվել Ազատության հրապարակում, Թումանյանի արձանի մոտ:

Նախաձեռնող խումբ

Կորել է

Հակոբ Սերյոժայի Ավագյանի ատեստատը (թիվ 056502), ստացված ֆիզմաթ դպրոցից 1993-1994 ուստարում:

Գտնելու դեպքում խնդրում ենք զանգահարել 28-89-85 հեռախոսահամարով:

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒՄ ԵՄ

Կոմիտասի պող. քարե շենքում գտնվող 3 սենյականոց բնակարանս 2-ի եւ 1-ի հետ:

Զանգահարել 250159

Երեւանի

«Հրաչյա Աճառյան»

համալսարանը կատարում է 1995-96 ուստարվա ընդունելություն հետեւյալ ֆակուլտետներում

◇ Միջազգային հարաբերություններ եւ թարգմանչություն ◇ Միջազգային իրավունք ◇ Միջազգային տնտեսական հարաբերություններ ◇ Միջազգային ինֆորմացիա եւ թարգմանչություն ◇ Պարսից լեզու, գրականություն եւ թարգմանչություն ◇ Իրավագիտություն ◇ Մենեջմենթ եւ մարկետինգ ◇ Բանասիրական ◇ Պատմություն եւ աշխարհագրություն ◇ Մանկավարժություն եւ տարրական կրթության մեթոդիկա ◇ Նախադպրոցական մանկավարժություն եւ հոգեբանություն ◇ Քիմիա եւ կենսաբանություն ◇ Դեֆեկտոլոգիա ◇ Կիրառական մաթեմատիկա:

Ընդունելությունը կատարվում է մրցութային կարգով:

Ուսման տեւողությունը մանկավարժության եւ տարրական կրթության մեթոդիկայի, նախադպրոցական մանկավարժության եւ հոգեբանության ու դեֆեկտոլոգիայի ֆակուլտետներում չորս տարի է, մյուս ֆակուլտետներում՝ հինգ տարի: Համալսարանը կնքված պայմանագրերի հիման վրա կարող է գերազանցիկ ուսանողներին եւ նպատակային ասպիրանտներին ուղարկել սովորելու, իսկ երիտասարդ դասախոսներին՝ վերապատրաստման Միլանի, Փարիզի, Մարսելի, Աթենքի, Սալոնիկի, Թեհրանի եւ Վառնայի համալսարաններ, Մոսկվայի միջազգային հարաբերությունների պետական ինստիտուտ:

Դիմորդները պետք է ներկայացնեն հետեւյալ փաստաթղթերը. միջնակարգ կրթության վկայական, միջնակարգ մասնագիտական կրթության դիպլոմ, տեղեկանք առողջության մասին, վեց լուսանկար (3x4 սմ չափի):

Փաստաթղթերն ընդունվում են մինչեւ սեպտեմբերի 2-ը, քննությունները կանցկացվեն սեպտեմբերի 3-ից 10-ը: Համալսարանի հասցեն՝ Այգեստան (նախկին Մոսկովյան) 13: Հեռախոսներ՝ 55-67-90, 55-46-80:

ԸՆԴՈՒՆՈՂ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան 23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 69149. Պատվեր 1930 Տպաքանակը՝ 7000 Ստորագրված է տպագրության՝ 28. 08. 1995 Գինը՝ 50 դրամ

digitised by A.R.A.R.@